

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012–2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Andrea Černá

**Analýza šetrných forem cestovního ruchu a jejich
přínosů na venkově ve vybraném turistickém regionu**

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jaroslava Kočová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2012-2014

DIPLOMA THESIS

Andrea Černá

**Analysis of sustainable forms of tourism and their
contribution to the country in a selected tourist region**

Prague 2014

Diploma Thesis Work Supervisor:

Ing. Jaroslava Kočová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky .....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí diplomové práce paní Ing. Jaroslavě Kočové za odborné vedení, za odbornou pomoc, cenné rady, čas a ochotu věnovanou při zpracování této práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá analýzou forem šetrného cestovního ruchu, se zaměřením na konkrétní region na území České republiky. Teoretická část obsahuje obecnou analýzu cestovního ruchu jako důležitého světového průmyslového odvětví, se zaměřením na aspekty šetrných forem cestovního ruchu. V praktické části je dále blíže specifikován konkrétní region, předpoklady a atraktivita v regionu pro šetrné formy cestovního ruchu, aplikována je SWOT analýza regionu a metodika komparace odlišných forem cestovního ruchu.

Klíčová slova

Agroturismus, cestovní ruch, cyklostezka, cykloturistika, ekofarma, ochrana přírody, organizace, pěší turistika, šetrné formy cestovního ruchu, udržitelný rozvoj, venkov, životní prostředí.

Annotation

Diploma thesis analyzes the forms of sustainable tourism, focusing on a specific region in the Czech Republic. The theoretical part includes a general analysis of tourism as a major world industry, focusing on aspects of sustainable forms of tourism. The practical part is specified by a particular region, assumptions and attractiveness of the region, is applied SWOT analysis of the region and the methodology of comparison of different forms of tourism.

Key words

Agrotourism, bicykle path, bicykle tourism, conservation, countryside, eco-farm, environment, forms of sustainable tourism, organization, sustainable progress, tourism, trekking.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 Cestovní ruch jako fenomén	11
1.1 Charakteristika cestovního ruchu	11
1.1.1 Druhy, formy a typy cestovního ruchu	12
1.2 Historie a trendy cestovního ruchu	17
1.1.2 Historie cestovního ruchu	17
1.1.3 Trendy vývoje cestovního ruchu	19
1.3 Význam cestovního ruchu v ekonomice a průmyslu	20
1.1.4 Význam v České republice	21
1.1.5 Aktuální údaje podle statistik ve světě.....	22
1.4 Vládní vize a podmínky rozvoje cestovního ruchu	25
1.1.6 Státní koncepce cestovního ruchu	27
2 Udržitelnost cestovního ruchu.....	28
2.1 Únosná kapacita	30
2.2 Právní opatření pro udržitelnost	31
3 Specifikace šetrných forem cestovního ruchu.....	33
3.1. Venkovský cestovní ruch	33
3.1.1 Venkovský cestovní ruch v České republice	35
3.1.2 Infrastruktura a služby venkovského turismu.....	36
3.2 Ekoturismus	37
3.3 Agroturismus.....	39
3.3.1 Infrastruktura agroturistiky	42
3.3.2 Ekoagroturismus	43
3.4 Ostatní formy	43
4 Organizace podporující ekologicky šetrné formy cestovního ruchu 45	45
4.1 Ecolabelling	45
4.2 Natura 2000	49
4.3 Národní centra šetrné turistiky	50
4.4 ECEAT	52
4.5 Další organizace zabývající se šetrným cestovním ruchem.....	54
4.5.1 Svaz venkovské turistiky	54
4.5.2 NECSTour	55
5 Šetrné formy turismu ve vybraném regionu	57
5.1 Region České středohoří	57
5.1.1 Geologické poměry a přírodní předpoklady	57
5.2 Turistické atraktivity v regionu.....	59
5.2.1 Litoměřicko	60
5.2.2 Podřipsko	60
5.2.3 Ústecko	61
5.2.4 Libochovicko.....	62
5.2.5 Verneřicko	63
5.3 Regionální formy šetrného cestovního ruchu.....	64
5.3.1 Cykloturistika	64
5.3.2 Pěší turistika.....	66

5.3.3	Ekoturistika a agroturistika	67
5.3.4	Turistické subjekty šetrného cestovního ruchu v regionu	68
5.3.4.1	Ekofarma Babiny	69
5.4	Organizační struktura destinace	71
5.4.1	Destinační fond	73
5.4.2	Podružné organizační jednotky v regionu.....	74
5.4.2.1	Launensia	74
5.4.2.2	Cyklisté vítání	75
5.4.3	Přínos turismu v regionu a propagace regionu.....	78
5.5	SWOT analýza regionu.....	80
6	Komparace s odlišnými formami cestovního ruchu	81
	ZÁVĚR.....	82
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	83
	SEZNAM ZKRATEK.....	92
	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK	93
	SEZNAM PŘÍLOH	94
	PŘÍLOHY.....	I

ÚVOD

Cestovní ruch představuje v dnešní době významnou součást života snad každého člověka. Stává se stále oblíbenější a vyhledávanější formou trávení volného času. Díky pokrokům v informačních technologiích a v dopravě lidé mají více otevřených možností, více fondu volného času, také disponují vyššími finančními prostředky, ale zároveň jsou lidé již znavení městským prostředím a přelidněnými destinacemi, proto se uchylují k novým odlišným formám trávení své dovolené. „*V dnešní společnosti již téměř nenajdeme člověka, který by nechápal pojem cestovní ruch. Někomu se vybaví dovolená u moře, příjemný pobyt na horách, prohlídka muzeí a galérií ve vybraném městě a nebo dovolená na venkově.*“¹

Dovolená v prostředí venkova se stává velice oblíbenou dovolenkovou záležitostí, speciálně v České republice, kde má již dlouholeté kořeny v podobě víkendového vyjíždění z měst na chaty a chalupy. V moderní podobě se jezdí turisté rekreovat přímo na farmy a statky, kde je o ně postaráno jako v hotelích, ale mohou si užít větší klid, přírodu, zvířata a kulturu venkova.

Cílem této diplomové práce je analyzovat aspekty a pozitiva šetrného cestovního ruchu, jakož to formy udržitelného rozvoje turismu a udržitelného rozvoje cílové destinace a jejího okolí. Práce je zaměřena na rozbor jednoho vybraného regionu, konkrétně na České středohoří. Jedná se o analýzu potenciálu a předpokladů pro rozvoj šetrných forem cestovního ruchu v regionu.

Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola pojednává o obecné charakteristice cestovního ruchu, nutné k uvedení do problematiky cestovního ruchu, následující kapitoly teoretické části se zabývají čistě problematikou šetrného cestovního ruchu, v první řadě, na základě čeho se posuzuje a vyvíjí udržitelný šetrný turismus, jako jsou jeho formy, možnosti využití a v druhé řadě také organizacemi, které podporují šetrný, ekologický a udržitelný rozvoj turismu, který neubližuje životnímu prostředí a obyvatelům destinací. Bez výpomoci těchto organizací by byl udržitelný rozvoj a progres šetrných forem mnohem obtížnější, myšleno chaotičtější a pomalejší.

---

¹ Venkovský cestovní ruch. *Ústav tvorby a ochrany krajiny* [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.utok.cz/node/148>

V praktické části je pozornost již zaměřena na rozbor vybraného regionu. Analyzuje potenciály regionu, jako je počet atraktivit v regionu, infrastruktura pro turisty, nabídka služeb a vyžití pro turisty a v neposlední řadě posuzuje práci organizačních jednotek, které zajišťují propagaci regionu, ochraňují přírodní a kulturní atraktivity a starají se o rozvoj regionu. Na závěr praktické části byla provedena SWOT analýza a komparace šetrných forem oproti běžnějšímu masovému cestovnímu ruchu.

K vypracování diplomové práce bylo použito studium dostupných knižních zdrojů, vydaných odborných materiálů a publikací. Bylo využito mnoho publikací od Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva pro životní prostředí. Čerpáno bylo z poznatků a vědomostí nabytých při vlastním studiu a ze studijních skript Univerzity J.A.Komenského. Posloužily také zahraniční dostupné zdroje.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CESTOVNÍ RUCH JAKO FENOMÉN

Cestovní ruch je poměrně mladé odvětví světového průmyslu, dynamicky se vyvíjí až v posledních desetiletích. Odborníci často označují cestovní ruch jako „fenomén 21. století“. Jedná se o fenomén spíše ve vyspělých státech, kde je cestovní ruch spojen s životním stylem, ve smyslu trávení volného času na cestách za poznáním jiných krajin a jiných kultur.

1.1 CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU

Cestovní ruch zahrnuje či propojuje mnoho druhů průmyslového odvětví, účinkuje v širokém spektru činností, je to takzvané průřezové odvětví a proto je i velice obtížné sjednotit charakteristiku tohoto odvětví průmyslu a definici činností s cestovním ruchem souvisejících.

Výstižný popis složité charakteristiky vystihuje následující citát: „*Cestovní ruch vždy zahrnuje cestování, ale ne každé cestování je cestovním ruchem; cestovní ruch zahrnuje rekreaci, ale ne každá rekreace je cestovním ruchem; cestovní ruch se uskutečňuje ve volném čase, ale ne celý volný čas je věnován cestovnímu ruchu.*“² Jelikož se cestovní ruch stává vědním oborem, je zapotřebí sjednocených pojmů a definic aspektů cestovního ruchu pro lepší orientaci, jednodušší komunikaci, především mezinárodní, aby bylo možné rychleji a efektivněji pracovat na vylepšování podmínek cestovního ruchu. Složitost a mnoho-oborovost cestovního ruchu zmiňují snad všichni autoři zabývající se cestovním ruchem, například Vystoupil, Jiří, a kol., 2006; Malá, Vlasta, a kol., 2002. Toušek, Václav, a kol., 2008.; Čertík, Miroslav, a kol., 2001.

Klíčová světová organizace pro cestovní ruch UNWTO³ vytvořila oficiální sjednocenou definici cestovního ruchu, která zní: „*Cestovní ruch je souhrn aktivit osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí a pobývajících v těchto místech po dobu ne delší než jeden rok za účelem trávení volného času,*

---

² ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 2.vydání. Praha: Linde, 2012. 768 s. ISBN 9788072018802.

³ World Tourism Organization – Světová organizace cestovního ruchu.

*podnikání či jiným účelem.*⁴ Další oficiální definicí, dle Ministerstva pro místní rozvoj je „*Cestovní ruch je mezinárodně definován jako činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou jsou z navštíveného místa odměňováni.*“⁵

Jak je již výše popsáno, cestovní ruch je souhrn rozličných, poněkud specifických služeb. Do cestovního ruchu zasahují ubytovací služby, dopravní služby, stravovací služby, směnářské služby, kulturní či sportovní události, zábavní služby, informační služby, pojišťovnictví a nepochybně další aktivity a průmysl podporující přímé/primární služby cestovního ruchu. S touto rozličností souvisí i mnoho druhů a typů forem cestovního ruchu, které rozlišujeme. S druhovým dělením (specializací jednotlivých destinací a subjektů cestovního ruchu) se v problematice cestovního ruchu setkáváme poměrně často. Cestovní ruch se řadí do mnoha druhů, forem a typů, popsáno v další podkapitole.

1.1.1 DRUHY, FORMY A TYPY CESTOVNÍHO RUCHU

Druhy cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu zohledňují převážně jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských či jiných podmínkách. Jde o členění založené na vnějších faktorech.

Dle místa realizace v postavení k hodnocenému státu můžeme cestovní ruch členit na:

- „*vnitřní*“ *cestovní ruch*
- „*vnější*“ *cestovní ruch*

---

⁴ World Tourism Organization – Světová organizace cestovního ruchu

⁵ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978–80-87147–06-1

Dle původu účastníků vzhledem k posuzovanému státu členíme turismus na:

- *domácí cestovní ruch*
- *zahraniční cestovní ruch*

V běžné praxi se používá více termínů, které vycházejí z kombinace původu účastníků a jejich vztahu k danému státu a následně místa realizace turismu:

- *domácí cestovní ruch* – občané daného státu provozují aktivity spojené s cestovním ruchem výhradně na území toho daného státu
- *vnitrostátní (nebo také vnitřní) cestovní ruch* – soubor aktivit občanů daného státu a příjezdivších turistů do daného státu, spojení domácího a příjezdového cestovního ruchu
- *národní cestovní ruch* – veškeré turistické aktivity občanů daného státu na domácím a zahraničním trhu, spojení domácího a výjezdového turismu
- *zahraniční cestovní ruch* – aktivity spjaté s příjezdovým, výjezdovým a tranzitním cestovním ruchem
- *mezinárodní („světový“) cestovní ruch* – souhrn všech druhů turismu spojeného s překročením státních hranic

Dle počtu účastníků dělíme na:

- *individuální cestovní ruch* – týká se cest pouze jednotlivců či malých skupin do 5 členů
- *kolektivní cestovní ruch* – představuje větší skupinu, 6 - 15 osob (označuje se také jako skupinový)
- *masový cestovní ruch* – cesty se účastní 16 a více osob, v destinaci dochází k veliké koncentraci návštěvníků

Dle délky trvání rozdělujeme na:

- *krátkodobý cestovní ruch* – cesty s maximálním počtem přenocování 3 noci, ale zároveň se musí uskutečnit alespoň jedno přenocování
- *dlouhodobý cestovní ruch* – jedná se o 4 a více jak čtyři přenocování

Dle zabezpečení průběhu dělíme na:

- *organizovaný* cestovní ruch – průběh cesty je zajišťován prostřednictvím nějakého zprostředkovatele, cestovní kanceláří či agenturou (většinou záležitostí masového či kolektivního cestovního ruchu)
- *neorganizovaný* cestovní ruch – účasti si zajišťuje výhradně sám účastník, komunikace účastníka přímo se zařízením cestovního ruchu (záležitost individuálního cestovního ruchu)

Dle způsobu financování rozpoznáváme:

- *volný* cestovní ruch – někdy zvaný také komerční, účastník si hradí sám veškeré cestovní náklady
- *vázaný (sociální, nekomerční)* cestovní ruch - kdy na náklady účastníka na cestu přispívá částečně či hradí kompletně další subjekt (zaměstnavatel, svaz či pojišťovna)

Formy cestovního ruchu

„Formy cestovního ruchu jsou odvozeny zejména od motivace návštěvníků a vystihují charakter trávení času ze strany účastníka. Mezi primární motivy realizace cestovního ruchu patří motivy rekreační, kulturní, společenské, sportovní, ekonomické a specifické. Obvykle rozlišujeme následující hlavní formy cestovního ruchu“⁶:

- **Rekreační cestovní ruch** – má největší účast, nejvíce oblíbená forma, účelem a náplní je psychická a fyzická rekreace, můžeme dělit na rekreaci příměstskou, přímořskou, chataření / chalupaření, můžeme sem řadit i lázeňský turismus
- **Kulturní cestovní ruch** – nebo také kulturně-poznávací, obnáší poznávání a seznamování se s jinými kulturami, jejich způsobu života, zvyků, tradic, náboženstvím, gastronomií, kulturní cestovní ruch se pak dělí na další formy, na

---

⁶ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978–80-87147–06-1.

vzdělávací cestovní ruch, kdy hlavní náplní je nabytí znalostí o kultuře v navštívené oblasti a na náboženský cestovní ruch, kdy turisté navštěvují především religiozní památky a obřady nebo absolvují náboženskou pout'

– **Společensky orientovaný turismus** – motivací cest je společenské setkávání, většinou u příbuzných nebo u známých a přátel či za zájmovou skupinou

– **Sportovní cestovní ruch** – účastníci této formy turismu se věnují především sportu, dále tuto formu dělíme na aktivní a pasivní, při aktivní formě je účastník cestovního ruchu sám sportovcem (různými typy aktivní turistiky), kdežto při pasivní formě je turista pouhým divákem na sportovních událostech

– **Ekonomicky orientovaný turismus** – je svázán s ekonomickými aktivitami účastníka, probíhá zejména v pracovní době, tak zvaný obchodní turismus je hlavním typem a zahrnuje pracovní služební cesty, dalším typem je kongresový cestovní ruch, pro který je podmínkou účast na vědeckých (odborných) seminářích, sněmech či konferencích nebo na tématicky zaměřených veletrzích a výstavách, patří sem také incentivní cestovní ruch, který pořádá zaměstnavatel za účelem motivace zaměstnance, jako stimul a povzbuzení k lepším pracovním výkonům, účast zaměstnance nominuje zaměstnavatel za odměnu

– **Specificky orientovaný turismus** – motivy cest jsou různorodé či různě kombinované, motivem může být například nakupování, především specifických předmětů a prožitek z jejich nakupování, specifický je také vojenský cestovní ruch, politický cestovní ruch, dark tourism, asketický cestovní ruch a další.⁷

Někteří autoři uvádějí jako další samostatnou formu turismu **lázeňsko-léčebnou**, někteří ji řadí společně s rekreační formou turismu a nebo jako

---

⁷ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978–80-87147–06-1

kombinaci více forem cestovního ruchu. „Mnohé úzce pojaté formy cestovního ruchu mohou být naplňovány jediným typem cestovního ruchu a v praxi tak terminologicky splývají.“⁸

Typy cestovního ruchu

„Typy cestovního ruchu lze charakterizovat jako soubor aktivit cestovního ruchu majících konkrétní podobu a určitý svébytný charakter. Odvíjí se od motivace účastníků a od druhů cestovního ruchu, jimž jsou podřaditelné, ale jsou již obvykle spojeny s menším okruhem typických činností. Vzhledem k uvedené specifičnosti lze vytvářet nespočet typů cestovního ruchu, stejně jako jednotlivé typy zobecňovat do širěji pojatých skupin. Nové typy cestovního ruchu také neustále vznikají v souvislosti s nárůstem podílu volného času a lidskou touhou po nových způsobech trávení volného času, netradičních zážitcích a také i díky technickému pokroku.“⁹

Typy cestovního ruchu:

- aktivní turistika (pěší turistika, cykloturistika, zimní turistika, vodácká turistika)
- venkovská turistika (agroturismus, ekoturismus a ekoagroturismus)
- incentivní turistika, cestovní ruch s profesními motivy
- poznávací turistika
- veletržní a kongresová turistika
- lázeňská, zdravotně orientovaná a relaxační turistika
- specifická turistika (městská, nákupní, gastroturistika, pasivní sportovní, lovecká)
- cestovní ruch s dobrodružnými motivy
- sportovně orientovaný cestovní ruch¹⁰

---

⁸ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978-80-87147-06-1.

⁹ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978-80-87147-06-1.

¹⁰ Malá V.: *Typologie cestovního ruchu*, publikováno v Indrová J.a kol.: *Cestovní ruch (základy)*, - Oeconomica 2007, 28 s., ISBN 978-80-245-1252-5

Tabulka 1.: Typologie cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu	Formy cestovního ruchu	Typy cestovního ruchu
- Dle místa realizace	- Rekreační cestovní ruch	- Aktivní cestovní ruch
- Dle původu účastníků	- Kulturní cestovní ruch	- Incentivní cestovní ruch
- Dle vlivu na platební bilanci	- Společensky orientovaný cestovní ruch	- Poznávací cestovní ruch
- Dle počtu účastníků	- Sportovní cestovní ruch	- Venkovský cestovní ruch
- Dle délky trvání	- Ekonomicky orientovaný cestovní ruch	- Veletržní a kongresový cestovní ruch
- Dle způsobu zabezpečení	- Specificky orientovaný cestovní ruch	- Lázeňský a rekreační cestovní ruch
- Dle způsobu financování		- .....
- Dle převahy místa pobytu		
- Dle věku účastníků		

Zdroj: Průmysl cestovního ruchu¹¹

1.2 HISTORIE A TRENDY CESTOVNÍHO RUCHU

Cestovní ruch od svých prvopočátků pro jeho účastníky znamená především svobodu. Svoboda pohybu, svoboda poznání a vlastní volby. Rozdíl je pouze v technických možnostech, které dovolují či spíše poskytují větší možnosti oproti minulosti. Masová turistika je jedním z fenoménů konce 20. století a 21. století. „V této souvislosti Světová organizace cestovního ruchu (World Tourism Organization - WTO) působící v rámci soustavy Organizace spojených národů například uvádí, že se celosvětově mezi léty 1950 - 2000 jen rozsah příjezdového cestovního ruchu zvýšil přibližně 27krát (z 25 milionů na 670 milionů příjezdů).“¹²

1.1.2 HISTORIE CESTOVNÍHO RUCHU

Počátky cestovního ruchu jako takového datujeme již do antiky, do doby před naším letopočtem. Motivace cest byly především za obchodním či vojenským účelem, ale již tenkrát lidé cestovali i za zábavou, slavnostmi či divadlem (nejstarší divadlo v Athénách) a podnikali náboženské cesty, poutě k významným chrámům (slavnosti u Zeova chrámu) či za kulturními památkami

¹¹ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978-80-87147-06-1.

¹² SCIENTIFIC PAPERS OF THE UNIVERSITY OF PARDUBICE: Faculty of Economics and Administration. Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7194-936-7; ISSN 1211 - 555X. Výsledky výzkumu a empirických zjišťování. Univerzita Pardubice.

(Sedmi divy světa). Velice oblíbené byly v antice sportovní hry, Olympijské hry či hry v Delfách, které se pravidelně opakovaly.

Již tenkrát o cestování sepisovali cestopisy, první známý od Herodota z 5. století př. n. l. a první turistický průvodce vznikl ve 2. století, napsán Pausaniasem, obsahoval shrnutí zážitků a dojmů z cest a pozoruhodnosti z regionů, které navštívil. Průvodce byl rozsáhlý, měl několik dílů.

Nejrozvinutější cestovní ruch byl v Evropě, byla zda potřebná infrastruktura. S vývojem cestovního ruchu se ovšem vyskytly i komplikace, jako přenášení chorob, loupežnictví, problém s ubytováním. Proto na základě cestování osob vznikla v 18. století první identifikace osob, první doklady jako pasy.

První organizované přepravy účastníků zajišťovaly poštovní vozy, později v 17. století se začaly budovat pevné cesty, po té následně železnice. Organizované hromadné cesty vlakem začal pořádat Thomas Cook v Británii v polovině 19. století.

Thomas Cook byl velkým průkopníkem masového cestovního ruchu, pořádal organizované zájezdy po celé Evropě, i mimo Evropu. Zavedl spojení na dovolenou a pořádal velice levné zájezdy, zdokonaloval péči o klienty a zavedl hotelové poukázky. Vybuďoval cestovní kancelář s pobočkami po celé zemi a následně po celém světě.¹³

V 19. století zažíval cestovní ruch veliký rozmach. Budují se první hotely v podobě, v jaké je známe dnes. Stoupla popularita lázeňství, vznikaly první víceúčelové rezorty pro klienty. Začíná i cestování na hory, především do Alp a zdolávání vrcholů. Ve společnostech vznikaly odbory prosazující placenou dovolenou. Nižší vrstvy cestují za přírodou, pořádaly se cesty pro děti.

Během hospodářské krize a válečného období zažíval cestovní ruch útlum, rozkvět stagnoval. V poválečném období byla praktikována spíše individuální turistika, výlety motorkářů. Navrácení k masovému cestovnímu ruchu a k vývoji jako takovému došlo v druhé polovině 20. století a nastalo zakládání organizací a spolků cestovního ruchu, stejně jako potřebné legislativy pro cestovní ruch.

---

¹³ RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch : (soubor studijních materiálů)*. 2. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-44-1.

1.1.3 TRENDY VÝVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

V posledních několika letech vývoj cestovního ruchu směřuje k ekologickým a udržitelným formám cestovního ruchu. „*Stále více lidí myslí na své zdraví. Vyznávají zdravý životní styl a přibývá těch, kterým není stav životního prostředí lhostejný. Preferují „zdravé a čisté“ destinace. Oblíbené je aktivní trávení dovolené. Vyhýbají se přeplněným destinacím, vyhledávají menší ubytovací zařízení rodinného typu, volný čas tráví více v přírodě a na venkově.*“¹⁴ Se zkvalitňováním životního stylu souvisí i růst finančních prostředků a fondu volného času, tedy lidé chtějí více cestovat, někteří i několikrát do roka, tím se snižuje sezónnost cestovního ruchu, jelikož roste poptávka mimo hlavní sezónu.

Rozšiřuje se klientela, fenoménem posledních let jsou zájezdy pro studenty a pro seniory.

Lidé se již více orientují v průmyslu cestovního ruchu, což vytváří tlak na udržení a zvyšování kvality služeb cestovního ruchu, také na zlepšování informačních technologií. „Ve světě je cestovní ruch považován za jedno z nejvýznamnějších hospodářských odvětví. Jde o odvětví, které přináší značné multiplikační efekty, a to tím, že generuje velké množství pracovních příležitostí. Mimo pracovní příležitosti ovlivňuje cestovní ruch podstatným způsobem také tyto další oblasti:

- podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu,
- pozitivně ovlivňuje platební bilanci státu,
- tvoří příjmy státního rozpočtu,
- má vliv na příjmy místních rozpočtů,
- jeho rozvoj podporuje investiční aktivity“¹⁵

Jakožto vědnímu oboru a významnému průmyslovému odvětví se cestovnímu ruchu věnuje řada odborníků, kteří sbírají údaje o tomto odvětví, upozorňují na přednosti a slabosti tohoto průmyslu. „*Rychlý rozvoj cestovního ruchu (nejen domácího, ale i zahraničního v celosvětovém měřítku) vedl postupně k nutnosti zabývat se nejen současným stavem problému, ale i jeho*

¹⁴ JAŠKOVÁ, Tereza. *Ekologicky šetrné formy cestovního ruchu*. 2009, Praha. Diplomová práce. VŠE.

¹⁵ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978–80-87147–06-1

prognózou. Jelikož jde o hospodářské odvětví s výrazným dopadem na fungování řady složek socioekonomických systémů (lidské, výrobní i nevýrobní zdroje v daném prostorovém organizačním schématu), je tedy logické, že se také prognózuje budoucnost cestovního ruchu.“¹⁶ Formulace těchto prognóz nejčastěji bývají formulovány takto¹⁷:

- *Globální* (prognózy z pohledu celosvětového i regionálního turismu, rekreační aktivity a jejich trendy a tendence u obyvatelstva, řešení globálních problémů souvisejících s rozvojem turismu do budoucna v oblasti dopravy, ekologie, předávání informací)
- *Regionální* (například rozvoj jednotlivých oblastí, zvyšující se nároky na oblasti určené k rekreaci, možné způsoby využití oblastí k rekreaci, návštěvnost turistů v budoucnu)

„Začíná se projevovat ekonomický růst Číny i v oblasti cestovního ruchu. Stále přibývá čínských turistů a podle prognóz tomu bude i nadále. Dalšími zdrojovými zeměmi začínají být Indie a Brazílie, nadále Rusko. Začnou se více prozkoumávat málo navštěvované regiony, jako střední a východní Evropa“¹⁸ a také Střední východ či Asie. Podle vize UNWTO bude do roku 2020 nejnavštěvovanější zemí Čína, poté Francie a USA a hlavními zdrojovými trhy budou Německo, Japonsko a USA.

1.3 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU V EKONOMICE A PRŮMYSLU

Cestovní ruch tvoří velice významnou složku ekonomiky. Ve světové ekonomice se řadí mezi tři nejvýznamnější segmenty, je to tedy klíčový prvek nejen v zemích třetího světa, které jsou živý jen z turismu. Jeho podíl v ekonomice se vyrovná i průmyslu s ropou či automobilovému průmyslu. V některých zemích či regionech je cestovní ruch hlavním zdrojem příjmů a neodmyslitelným zdrojem zaměstnanosti. Tvoří příjmy regionálních i státních rozpočtů, kladnou platební bilanci mnoha států a devizové příjmy. Jak je již

---

¹⁶ Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol. Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4

¹⁷ Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol. Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4

¹⁸ JAŠKOVÁ, Tereza. *Ekologicky šetrné formy cestovního ruchu*. 2009, Praha. Diplomová práce. VŠE.

výše zmíněno, cestovní ruch je multioborové odvětví, tedy jeho ekonomika zasahuje i do stavebnictví, dopravy, kultury, potravinářství a jiných služeb.

„Pro dokreslení socioekonomického významu cestovního ruchu stačí uvést několik signifikantních srovnání, které vyjadřují trendové křivky vývoje. Zatímco celkový objem mezinárodního cestovního ruchu činil v roce 2000 podle Mezinárodní turistické organizace (WTO) 697 mil. účastí, v roce 2007 to bylo již 898 mil. účastí (disponibilní odhady); v roce 2010 WTO předpokládá okolo 1 miliardy a v roce 2020 dokonce 1,6 miliardy účastí. Mezinárodní cestovní ruch má ze všech sektorů hospodářství nejvyšší dynamiku růstu, srovnatelné tempo růstu má pouze mezinárodní obchod (od druhé poloviny 20. století roční průměrný růst 4 – 5 %)“¹⁹

Obrázek 1.: Cestovní ruch jako fenomén světové ekonomiky

Turismus jako fenomén světové ekonomiky	Turismus jako fenomén světové spotřeby	Turismus jako fenomén soužití mezi národy
<ul style="list-style-type: none"> • turismus je ovlivňován vývojem SE přímo: tempy růstu (mezinárodní příjmy, mezinárodní příjezdy) a rozložením hlavních zdrojových trhů; • vývoj turismu je spojen s vývojem SE v podobě ekonomických přínosů (HDP, zaměstnanost, daňový přínos...) 	<ul style="list-style-type: none"> • turismus je významnou součástí světové spotřeby, díky funkcím, které v životě lidí plní. 	<ul style="list-style-type: none"> • prostředek porozumění mezi návštěvníky destinace a rezidenty; • prostředek k udržení dobrých vztahů mezi národy; • prostředek k budování socio-kulturního pilíře udržitelného rozvoje.

Zdroj: Hamarnehová, skripta 2013

1.1.4 VÝZNAM V ČESKÉ REPUBLICĚ

„Na rozdíl od jiných významných sektorů hospodářství dosahuje cestovní ruch i v současném krizovém období přijatelných výsledků. Podle šetření MMR²⁰ a ČSÚ²¹ navštívilo v 1. čtvrtletí 2013 Českou republiku téměř 4,2 mil. zahraničních hostů, o 2,1 % víc než ve stejném období loni.

¹⁹ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978–80-87147–06-1

²⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj

Z celkového počtu zahraničních návštěvníků bylo 1,6 mil. turistů (39,1 %), 2,1 mil. jednodenních (51,6 %) a 386 tis. tranzitujících (9,3 %) návštěvníků. Počet turistů meziročně vzrostl o 0,5 %, jednodenních návštěvníků o 4,3 %, tranzitujících poněkud ubylo. Návštěvnost tuzemských hromadných ubytovacích zařízení se zvýšila o 3,2 %, z toho o 3 % u nerezidentů. Nejvíce jich přicestovalo z Německa (podíl 60 %) – především ze sousedních spolkových zemí Saska a Bavorska, dál z Ruska a ze Slovenska. Největší nárůst počtu osob byl z Číny, Francie, Ukrajiny a Ruské federace.

Hlavním účelem návštěvy více než 60 % všech pobytů zahraničních turistů byla dovolená, dále obchodní cesta a návštěva příbuzných a známých. Cílem sedmi z deseti lidí byla Praha, s větším odstupem pak Brno a Karlovy Vary. Průměrná doba pobytu turistů, včetně ubytovaných v soukromí, byla 5,5 dne. Velká část turistů spojila návštěvu České republiky s nákupy. Podle výzkumu při tom utratili celkem 26,7 mld. Kč (meziročně +7 %), z toho připadlo 85 % na zahraniční turisty, 13 % na jednodenní návštěvníky a necelá 2 % na tranzitující cizince. Projevilo se to i v růstu návštěvnosti hotelů (+3,8 %) i tržeb za ubytování a stravování.²²

1.1.5 AKTUÁLNÍ ÚDAJE PODLE STATISTIK VE SVĚTĚ

Největším zdrojem dat a statistik pro cestovní ruch je světová organizace UNWTO (World Tourism Organization) a WTTC (World Travel and Tourism Council), ze kterých bude čerpáno v této kapitole.

Výsledky za rok 2013 nejsou ještě zcela zpracovány, nicméně již nyní víme, že setkání z Madridu 20. ledna 2014, tedy letošního roku, že příjezdy v mezinárodním cestovním ruchu za rok 2013 překonaly očekávání a dosáhly přes 52 milionů příjezdů více než v roce 2012. Mezinárodní příjezdy turistů vzrostli v roce 2013 o 5 %, podle posledního UNWTO barometru světového turismu dosáhly rekordu 1,087 miliardy. Navzdory všem globálním ekonomickým výzvám, výsledky mezinárodního cestovního ruchu byly vysoko

---

²¹ Český statistický úřad

²² Turismu se krize vyhýbá. *BusinessInfo* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/turismu-se-krize-vyhyba-37601.html>

nad očekáváním, s přírůstkem 52 milionů turistů procestujících svět v roce 2013.

Pro rok 2014 UNWTO předpovídá růst 4 % až 4,5 % - opět nad všechny dlouhodobé předpoklady.

Poptávka po mezinárodním cestovním ruchu byla nejsilnější v asijských destinacích a v Pacifiku (+ 6%), Africe (+ 6%) a Evropě (+5%). Vedoucími sub-regiony byly Jihovýchodní Asie (+ 10%), Střední a Východní Evropa (+ 7%), Jižní a Středozevní Evropa (+ 6%) a Severní Afrika (+ 6%).²³

Tabulka 2: Nejlepší desítka zemí s nejvyšším příjmem z mezinárodního cestovního ruchu

International Tourist Receipts (Top 10)							
Rank		USD				Local currencies	
		Billion		Change (%)		Change (%)	
		2011	2012*	11/10	12*/11	11/10	12*/11
1	United States	115,6	126,2	11,7	9,2	11,7	9,2
2	Spain	59,9	55,9	14,0	-6,6	8,6	1,2
3	France	54,5	53,7	16,2	-1,5	10,7	6,7
4	China	48,5	50,0	5,8	3,2	1,0	0,8
5	Macao (China)	38,5	43,7	38,3	13,7	38,6	13,3
6	Italy	43,0	41,2	10,9	-4,2	5,6	3,8
7	Germany	38,9	38,1	12,1	-1,9	6,7	6,2
8	United Kingdom	35,1	36,4	8,2	3,7	4,4	5,2
9	Hong Kong (China)	27,7	32,1	24,6	16,0	24,9	15,6
10	Australia	31,5	31,5	8,1	0,2	-3,8	-0,2

Source: World Tourism Organization (UNWTO) ©

(Data as collected by UNWTO June 2013)

Zdroj: UNWTO, vlastní zpracování (2014)

²³ UNWTO World Tourism Barometer [online]. Madrid, 2014 [cit. 2014-02-04]. ISSN 1728-9246. Dostupné z: http://dtxqtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom14_01_jan_excerpt.pdf. UNWTO.

Tabulka 3: Příjmy z mezinárodního turismu

International Tourist Receipts										
	Local currencies, constant prices change (%)			Market share (%) 2012*	USD			EUR		
					Receipts			Receipts		
	10/09	11/10	12*/11		(billion)	per arrival	(billion)	per arrival	2011	2012*
World	5,5	4,7	4,0	100,0	1042	1075	1040	749	837	810
Advanced economies¹	5,8	5,9	4,3	64,1	672	689	1250	482	536	970
Emerging economies¹	4,9	2,8	3,6	35,9	371	386	800	266	300	620
By UNWTO regions:										
Europe	0,1	5,2	203,0	42,6	466,7	457,8	860,0	335,3	356,3	670,0
Northern Europe	3,3	3,4	5,2	6,7	69,8	72,4	1120	50,1	56,3	870,0
Western Europe	1,3	4,3	3,0	14,6	161,6	157,0	940	116,1	122,2	730,0
Central/Eastern Europe	-2,9	7,8	5,2	5,3	56,0	57,0	510	40,2	44,3	400,0
Southern/Mediter. Eu.	-1,3	6,0	-0,3	15,9	179,3	171,4	900	128,8	133,4	700,0
of which EU-27	0,9	4,3	1,9	34,2	378,3	367,7	920	271,8	286,2	720,0
Asia and the Pacific	15,4	8,0	6,2	30,1	298,6	323,9	1390	214,5	252,1	1080
North-East Asia	21,4	8,8	8,3	15,0	149,6	166,8	1360	107,5	129,9	1060
South-East Asia	15,1	12,8	6,6	8,5	84,4	91,7	1080	60,7	71,3	840,0
Oceania	-2,9	-5,7	-1,5	3,8	40,8	41,2	3390	29,3	32,1	2640
South Asia	16,3	12,1	5,2	2,2	23,7	24,2	170	17,0	18,8	1330
Americas	4,0	5,0	5,9	19,8	197,9	212,6	1300	142,2	165,5	1010
North America	6,0	5,9	6,7	14,5	144,2	156,4	1470	103,6	121,7	1140
Caribbean	1,3	-0,5	2,0	2,3	23,5	24,5	1170	16,9	19,1	910,0
Central America	1,1	0,7	8,9	0,7	7,1	8,0	900,0	5,1	6,2	700,0
South America	-1,6	6,7	3,6	2,2	23,1	23,7	890,0	16,6	18,5	690,0
Africa	2,3	1,6	5,8	3,1	32,7	33,6	640,0	23,5	26,1	500,0
North Africa	0,2	-5,5	2,4	0,9	9,6	9,4	510,0	6,9	7,3	390,0
Subsaharan Africa	3,5	4,9	7,2	2,3	23,1	24,2	720,0	16,6	18,9	560,0
Middle East	17,2	-14,1	-2,0	4,4	46,4	47,0	900,0	33,4	36,6	700,0

Source: World Tourism Organization (UNWTO) ©

(Data as collected by UNWTO June 2013)

¹ Classification based on the International Monetary Fund (IMF), see the Statistical Annex of the IMF World Economic Outlook of April 2012, page 177, at www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01.

Zdroj: World Tourism Organization, vlastní zpracování (2014)

1.4 VLÁDNÍ VIZE A PODMÍNKY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

Destinace cestovního ruchu musí pro svůj správný a udržitelný rozvoj splňovat spoustu předpokladů a kritérií, jinak není konkurenceschopná. Stejně podmínky jsou jak pro destinaci jakékoli velikosti, od rezortu po stát jako destinaci cestovního ruchu. Tradiční předpoklady se dělí do následujících kategorií:

- A. *Přírodní faktory*: charakter krajiny, geografická poloha, klimatické podmínky, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo
- B. *Kulturně-historické faktory*: kulturně-historické památky, kulturní zařízení a kulturní akce, sportovní akce
- C. *Socio-ekonomické faktory*: faktory demografické, urbanizační, ekonomické, sociálně-kulturní a sociálně-politické
- D. *Realizační faktory*: základní a doprovodná infrastruktura, komunikační předpoklady

„Přírodní podmínky hrají klíčovou roli při určování tzv. přírodního rekreačního potenciálu, kterým rozumíme využitelnost přírodních zdrojů a podmínek pro cestovní ruch. Charakteristika přírodních rekreačních zdrojů obsahuje údaje o jejich kapacitě, kvalitě a délce využitelnosti.

Kulturně-historické faktory a předpoklady pro cestovní ruch jsou subjekty vzniklé tvořivou činností člověka. Jsou budovány již po staletí a proto se označují za kulturně-historické předpoklady. Jedná se o takové atraktivitu, které svou hodnotou přitahují určitý okruh návštěvníků, přičemž samy o sobě vystupují jako součást potenciálu krajiny a určují směry jejich funkčního využívání.

Socioekonomickými faktory a předpoklady cestovního ruchu jsou takové zdroje, předpoklady a impulsy, které uvádějí v činnost rekreační a turistické procesy. Jedná se o veškeré socioekonomické zdroje, předpoklady a možnosti ovlivňující zejména rozdílnou intenzitu účasti obyvatelstva na cestovním ruchu a

rekreaci. Tyto předpoklady determinují takzvaný potenciál rekreativity obyvatelstva.

*Realizační faktory a předpoklady cestovního ruchu umožňují vlastní realizaci cestovního ruchu a rekreace. Vytváří spojovací článek a prostorovou konkretizaci vztahů mezi centry zájmu o cestovní ruch a rekreaci a oblastmi cestovního ruchu a rekreace. Tyto vztahy se realizují na základě komunikačních předpokladů a základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu.*²⁴

V současnosti se objevují další realizační předpoklady. Jedním z nich jsou informační technologie.²⁵ Internet je nejvyužívanějším informačním médiem, každá destinace by jich měla plně využívat prostřednictvím turistických portálů, vlastních webových stránek, e-marketingu, rezervačních systémů atd.

Informace o destinacích a produktech mají v cestovním ruchu zásadní význam. *„Jak jsou důležité informace v cestovním ruchu a informačně-technologická řešení (informační systémy) pro jednotlivé úrovně veřejné správy České republiky, o tom svědčí ukotvení této problematiky do struktury Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR. Dlouhé roky probíhají diskuze i pokusy řešit otázku vybudování národního informačního a rezervačního systému (NIRS), a proto se již poněkolkáté objevuje v jednom z klíčových dokumentů v cestovním ruchu tento požadavek.*

*Technologický posun v dopravě bude usměřován jednak technologickým pokrokem v průmyslu, který je jinak velmi pružný, jednak zvýšenými požadavky na zajištění dopravy osob. Oba tyto faktory v budoucnu způsobí změny, které výrazně ovlivní zejména modernizaci letecké a železniční dopravy. Vycházíme z toho, že konkurenceschopnost silniční dopravy bude úměrně klesat s rostoucím zájmem lidí o přepravu moderní a pohodlnou leteckou i železniční dopravou v mezinárodním cestovním ruchu, kde se odehrávají přesuny na velké vzdálenosti.*²⁶

---

²⁴ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978–80-87147–06-1

²⁵ Faktory, které ovlivní cestovní ruch do roku 2020. In: *COT Business* [online]. 2012 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/99_07/7_statistika2.htm

²⁶ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978–80-87147–06-1

1.1.6 STÁTNÍ KONCEPCE CESTOVNÍHO RUCHU

Ministerstvo pro místní rozvoj zpracovalo nový program pro 2014 – 2020 pro zlepšení cestovního ruchu v České republice. „*Globálním cílem Konceptce je zvýšení konkurenceschopnosti celého odvětví cestovního ruchu na národní i regionální úrovni a udržení jeho ekonomické výkonnosti jako důsledek dosažení rovnováhy mezi ekonomickým, socio-kulturním, environmentálním a regionálním rozvojem.*“²⁷ Dalším bodem je, aby se Praha udržela na pozici jedničky, na pozici srdce Evropy. „*Konceptce je propojená s realizací národního marketingu, který je popsáný a specifikováný ve schválené Marketingové koncepci cestovního ruchu agentury CzechTourism. Oba materiály byly připravovány současně a jsou tedy vzájemně provázané.*

Priority Konceptce:

Priorita 1

– *Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu*

Priorita 2

– *Management cestovního ruchu*

Priorita 3

– *Destinační marketing*

Priorita 4

- *Politika cestovního ruchu a ekonomický rozvoj*²⁸

S cestovním ruchem souvisí i konceptce Ministerstva zemědělství v programovém období 2014 – 2020, kdy některé z priorit programu vylepší i podmínky pro šetrné formy cestovního ruchu:

- zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech

---

²⁷ KONCEPCE STÁTNÍ POLITIKY CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE NA OBDOBÍ 2014 - 2020. In: 2013. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/dac4627c-c5d4-4344-8d38-f8de43cec24d/Konceptce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na-obdobi-2014-2020.pdf>

²⁸ KONCEPCE STÁTNÍ POLITIKY CESTOVNÍHO RUCHU V ČR NA OBDOBÍ 2014 – 2020. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Konceptce-Strategie/Konceptce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-\(1\)](http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Konceptce-Strategie/Konceptce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-(1))

- obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím
- podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech²⁹

2 UDRŽITELNOST CESTOVNÍHO RUCHU

*„Udržitelný cestovní ruch je takový cestovní ruch, který dlouhodobě nenarušuje přírodní a kulturní prostředí.“*³⁰ Udržitelnost je současným globálním problémem. Týká se nejen cestovního ruchu, ale také mnoha dalších odvětví průmyslu.

*„Trvale udržitelný rozvoj je často charakterizován jako takový rozvoj, který zabezpečuje uspokojení současných potřeb, aniž by ohrozil možnosti uspokojení potřeb generací budoucích. Tato charakteristika je úzce spojena s novým pohledem na ekonomický rozvoj, který by měl přihlížet k ekologickým principům, při co možná nejnižším znečištění životního prostředí a při zachování základního životního standardu lidí.“*³¹

Úsilí o udržitelnost není zcela novým fenoménem 21.století, leč se objevuje již v polovině 20.století, kdy lidem přestal být lhostejný stav životního prostředí. „Problematika trvale udržitelného rozvoje oblastí jednotlivých zemí a odvětví národního hospodářství se začíná objevovat na stránkách odborného tisku a v literatuře začátkem osmdesátých let minulého století.

Poprvé se pojem trvalá udržitelnost v daném slova smyslu zřejmě objevil v časopise „The Ekologist“ v roce 1972, kdy skupina předních vědců pod záštitou americké univerzity vypracovala „*Studii kritických enviromentálních problémů*“. Studie upozorňovala na problém limitovaných zdrojů a nemožnost nekonečného růstu bez trvalých následků na životní prostředí.

V dalších letech se tato problematika stává trvalou součástí jednání předních vědců, ekonomů, ekologů a dalších odborníků. Postupně vychází řada

²⁹ Základní informace. *EAGRI* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>

³⁰ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s. ISBN 8023901524.

³¹ VŠE. a Ministerstvo pro místní rozvoj, *Cestovní ruch pro všechny*. Praha, 2008, skriptá, ISBN 978-80-7399-407-05.

publikací, které se daným problémem zabývají a ve většině zemí se stává problematika udržitelnosti součástí legislativy.“³²

Prvky vytvářející udržitelnost cestovního ruchu dle UNWTO:

- politiky a nástroje udržitelného cestovního ruchu
- snížení chudoby prostřednictvím cestovního ruchu
- nehmotné, tradiční kulturní a náboženské dědictví cestovního ruchu
- kvalita v cestovním ruchu
- rozvoj udržitelného cestovního ruchu v místech světového kulturního dědictví
- praxe udržitelného cestovního ruchu v destinacích
- vytváření sítí kontaktů (networking)
- globální etický kodex UNWTO
- sociální udržitelnost a místní komunity
- cestovní ruch a změny klimatu³³

Hlavními změnami v chování, jednání účastníků a subjektů turismu pro udržitelnost cestovního ruchu by mělo být snižování využívání ekologických zdrojů, například nadměrné spotřebovávání vody (golfová hřiště, umělé zasněžování) v době, kdy zásoby vody ubývají a může nastat kritická situace při zásobování a snižování produkce odpadů (omezit výrobky na jednorázové použití).

Další klíčovou výzvou je udržitelnost dopravy, je zapotřebí důkladné plánování, snižování znečištění ovzduší emisemi, které mají vážný dopad na globální klimatické podmínky.

Důležité je také snižování sezónnosti, která ohrožuje životaschopnost podniků a přináší veliký nárazový tlak na kapacitu a zatížení destinace. S čímž souvisí i ochrana přírodního a kulturního dědictví. Je třeba kulturní památky restaurovat, nepřetěžovat návštěvností a chránit před poškozováním lidským faktorem.

---

³² *Cestovní ruch pro všechny*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7399-407-05. Skripta. VŠE. a Ministerstvo pro místní rozvoj.

³³ HOUŠKA, Petr. *Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. 80 s. ISBN 978-807-4520-365.

2.1 ÚNOSNÁ KAPACITA

Znovu zopakování základní myšlenky udržitelného rozvoje cestovního ruchu pro tuto podkapitolu: *„Udržitelný cestovní ruch v regionu je cestovní ruch založený na takovém řízení všech zdrojů a aktivit cestovního ruchu, které vedou k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů se zachováním kulturní integrity, biodiverzity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systému životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu.“*³⁴

Únosná kapacita je měřítkem pro udržitelnost, je to *„skladebný ukazatel, který měří zranitelnost lokality a identifikuje změny v její schopnosti unést reprezentativní soubor na ní provozovaných turistických aktivit.“*³⁵ Únosná kapacita se zabývá několika složkami, dimenzemi pro udržitelnost. Skládá se z fyzicky, ekologicky, ekonomicky, socio-kulturně a psychologicky únosné kapacity dané lokality. *„Zpravidla jde o měřítko, které se skládá z ukazatelů kvantity, kvality a citlivosti přírodních i lidmi vytvořených zdrojů místní komunity a dané lokality. Cílem toho skladebného indikátoru je odhadnout mezní hodnoty počtu návštěvníků provozujících formy cestovního ruchu, jež jsou typické pro danou lokalitu. Tyto meze mohou být posunuty vzhůru pomocí kvalitního managementu místního cestovního ruchu nebo sníženy v případě neexistence či nízké úrovně takového managementu.“*³⁶ Management má k dispozici nástroje, jako je monitoring – kamery, čidla, turnikety pro dohled nad dodržěním jimi stanovených pravidel v dané lokalitě.

Fyzicky únosná kapacita determinuje maximální počet osob, které daný objekt může nárazově či opakovaně pojmout bez trvalých následků poničením. Fyzicky únosná kapacita je záležitostí jak uzavřených prostor (jeskyní, hradů, hrobek), tak otevřených prostranství (krasové oblasti, lyžařské areály).

---

³⁴ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s. ISBN 8023901524.

³⁵ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, s. 448. ISBN 8023901524.

³⁶ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 8074350061.

Ekologicky únosná kapacita určuje maximální dlouhodobou turistickou zátěž na ekosystém, závisí na autoregulační schopnosti ekosystému v dané lokalitě. Týká se především dopadů z dopravy.

Ekonomicky únosná kapacita určuje kompromis mezi kvalitou životního prostředí a ekonomickou výtěžností dané lokality. Vychází z propočtu maximálního ekonomického přínosu ve vztahu s minimálním čerpáním kapitálu turismu.

Socio-kulturně únosná kapacita udává rozmezí rozvoje aktivit cestovního ruchu, aby nezpůsobily nevratné změny v místní komunitě. Negativní změny jako jsou narušení životního stylu, ztráta identity místní komunity, vytváření ghett, snižování kvality života. Určuje tedy maximální počet návštěvníků lokality. V přeplněných destinacích mohou mít místní obyvatelé problém s výkonem životních potřeb.

Psychologicky únosná kapacita, neboli také percepční kapacita, vychází z vnímání turistického zážitku návštěvníkem. Udává, zda je očekávání návštěvníka kompatibilní s vyhledávaným typem zážitku v dané lokalitě

2.2 PRÁVNÍ OPATŘENÍ PRO UDRŽITELNOST

Mezinárodní organizace a jednotlivé státy začleňují koncept udržitelnosti do deklarácí, ujednání a mezinárodních dohod. Nejrozsáhlejší deklarácí věnující se udržitelnému rozvoji je Agenda 21, podepsaná v roce 1992 v Riu de Janeiru na světové konferenci OSN³⁷.

„Agenda 21, směřování k environmentálně udržitelnému rozvoji. Tato agenda pod názvem „Agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch, KOM (2001) 0621“ byla implementována Evropskou unií, sdělením komise v Bruselu 19.10.2001. „*Základní principy Agendy 21:*

- *cestovní ruch a cestování mohou pomoci lidem v dosažení zdravého a aktivního života v harmonii s přírodou, mohou přispět k zachování, ochraně a regeneraci ekosystému na zemi*
- *aktivity cestovního ruchu založeny na udržitelnosti produkce a spotřeby*

---

³⁷ Organizace Spojených Národů

- *ochrana životního prostředí neoddělitelnou součástí rozvoje cestovního ruchu – turismus a ochrana životního prostředí jsou vzájemně závislé*
- *rozvoj cestovního ruchu je řízen ve spolupráci s místními komunitami*
- *rozhodování v procesu plánování realizováno na místní úrovni a vychází z poznání a identity místní kultury a zájmu místních komunit*
- *informování o narušování přírody způsobeném cestovním ruchem*
- *využívání potenciálu cestovního ruchu pro vytváření zaměstnanosti žen a místních komunit*³⁸

Dalším významným dokumentem na poli udržitelného rozvoje je Globální etický kodex UNWTO, z roku 1999. „*Jeho základní principy jsou:*

- *příspěvek cestovního ruchu ke vzájemnému porozumění a respektu mezi národy a společnostmi*
- *cestovní ruch jako nástroj individuálních a kolektivních potřeb*
- *cestovní ruch jako faktor udržitelného rozvoje*
- *cestovní ruch jako uživatel kulturního dědictví lidstva a přispěvovatel k jeho posílení*
- *činnost cestovního ruchu prospěšná pro hostitelské země a komunity*
- *závazky osob zainteresovaných na rozvoji cestovního ruchu*
- *právo na cestovní ruch*
- *svoboda pohybu turistů*
- *práva zaměstnanců a podnikatelů v průmyslu cestovního ruchu*
- *uskutečnění principů Globálního etického kodexu pro cestovní ruch*³⁹

---

³⁸ HOUŠKA, Petr. *Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. 80 s. ISBN 978-807-4520-365

³⁹ HOUŠKA, Petr. *Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-807-4520-365.

3 SPECIFIKACE ŠETRNÝCH FOREM CESTOVNÍHO RUCHU

Šetrný cestovní ruch je takový cestovní ruch, který nenarušuje, nepoškozuje životní prostředí ba naopak v některých případech ho kultivuje. „V zahraniční literatuře se můžeme setkat s pojmem „zelený cestovní ruch“, který představuje aktivní formy cestovního ruchu ve volné přírodě a v mírně osídlených oblastech, respektující a chránící přírodu, nebo s pojmem alternativní cestovní ruch - což podtrhuje rozdíl mezi cestovním ruchem v malých skupinkách, který respektuje potřeby a zvyky místní komunity, oproti masovému cestovnímu ruchu s jeho negativními vlivy na sociální a kulturní prostředí a na životní prostředí obecně.“⁴⁰ Často se do šetrných forem cestovního ruchu zařazuje i cyklistika. Šetrný cestovní ruch z většiny probíhá na venkově a proto bývá mnohými označován jako venkovský cestovní ruch.

3.1. VENKOVSKÝ CESTOVNÍ RUCH

Tento druh cestovního ruchu je typický především svým prostředím realizace, kde se cestovní ruch odehrává, kde se pořádají turistické aktivity, kde jsou turisté ubytováni, v tomto případě tedy ve venkovském prostředí. Jeho rozvoj souvisí s rozvojem venkova, budováním turistických tras a cyklostezek, s rozvojem farem a alternativního zemědělství.

„Obecně je pod pojem venkovská turistika, jak bylo výše uvedeno, zahrnována rekreační forma cestovního ruchu spojená s pobytem ve venkovském prostředí a se snahou účastníků maximálně pobývat v přírodě. Jedná se o obnovený návrat k přírodnímu prostředí a objevování venkova, při kterém se účastníci snaží skloubit aktivity volného času s poznáváním a uvědomováním si přírodního a kulturního bohatství země.“⁴¹

Tedy venkovský cestovní ruch probíhá na venkově. Rekreační aktivity mohou být například jízda na koni, jízda na kole, pěší turistika, pozorování a chov domácích zvířat a jiné. „Přitažlivost rurálního cestovního ruchu je založena

---

⁴⁰ Venkovský cestovní ruch. *Ústav tvorby a ochrany krajiny* [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.utok.cz/node/148>

⁴¹ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978-80-87147-06-1

na některých aspektech skutečného nebo fabulovaného venkovského způsobu života – rozsáhlá, tichá, klidná krajina, čistý vzduch, pracovní aktivity, zvyky a folklór, rozmanité stromy a zvířata. Jeho rozvoj souvisí s rozvojem venkova, budováním pěších tras a cyklotras, farem s alternativním zemědělstvím, budováním místních muzeí, skanzenů, revitalizací (rozvíjením) tradičních řemesel, budováním a obnovou menších ubytovacích zařízení a stravovacích zařízení.⁴²

Venkovská turistika může mít celou řadu různých forem. „Z obecného hlediska je lze dělit na dvě výrazně odlišné části. Na jedné straně se jedná o často dlouhodobější a zejména stále se opakující pobyty, které jsou v České republice reprezentovány nejčastěji tzv. sekundárním bydlením (tradiční české chataření a chalupaření), a na druhé straně o krátkodobější a jednorázové turistické a rekreační pobyty, jejichž jednotlivé základní formy jsou níže představeny. Zatímco první forma nabývá ryze masového charakteru (ČR je druhá v Evropě v počtu chat a chalup na 1000 obyvatel; první je Švédsko), druhá forma je spíše individuální a prozatím ne příliš rozvinutá.“⁴³

Zahrnuje v sobě všechny formy, jako je ekoturistika, agroturistika a také ekoagroturistika. „Pro vymezení venkova dosud neexistuje přesná a jasná definice. Je to dáno zejména tím, že každé území má své specifikum a také každá hierarchická úroveň má jiný úhel pohledu na dané území.“⁴⁴

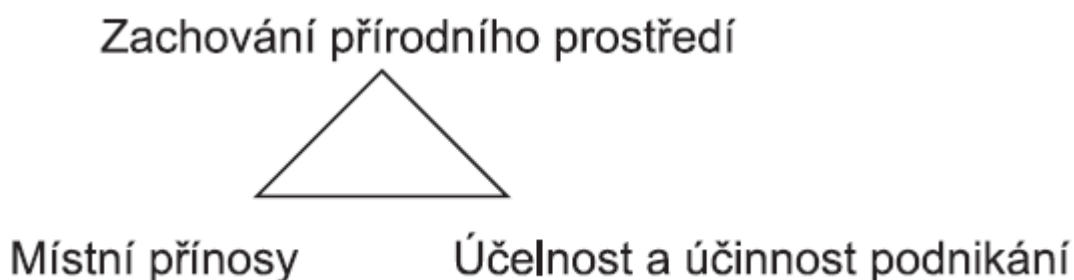
---

⁴² PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 1. vydání. Praha: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 8074350061.

⁴³ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978-80-87147-06-1

⁴⁴ ŠIMKOVÁ, E. Udržitelný rozvoj a venkovská turistika. E + M Ekonomie a Management, 2003, roč. VI., č. 4, s. 101-104. ISSN 1212-3609.

Obrázek 2: Kritéria rozvoje venkovských oblastí

Zdroj: Udržitelný rozvoj a venkovská turistika⁴⁵

„Pro případ rozvoje venkovské turistiky v České republice by bylo vhodné držet se vymezení pragmatické hranice 3 000 obyvatel, která má řadu opodstatnění. Venkovský prostor je tvořen mozaikou různě velkých obcí a vyčlenění obcí s ryze venkovským charakterem není možné.“⁴⁶

3.1.1 VENKOVSKÝ CESTOVNÍ RUCH V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice má venkovský cestovní ruch poměrně dlouhou tradici a to v podobě chataření a chalupaření. Pro Čechy je to již dlouhou dobu oblíbený způsob, jak trávit volný čas. Do veliké obliby se chataření dostalo na začátku 20.století, ale fenomén se z chataření stal v druhé polovině 20.století, za socialismu, kdy bylo velice obtížné vycestovat do zahraničí, a tak lidé stavěli vlastní chaty, začala masová výstavba chat a chalup. Tímto způsobem lidé realizovali svou potřebu cestování.

Po otevření hranic pro výjezdový cestovní ruch se očekávalo, že poklesne zájem o tuto formu cestovního ruchu, ale očekávání se naštěstí nenaplnila. Největší změnou byla přeměna rodinných chat a chalup, takzvaných „objektů individuální rekreace“, na podnikatelské objekty pro „jednorázové ubytování na venkově“⁴⁷, na penziony.

⁴⁵ ŠIMKOVÁ, E. Udržitelný rozvoj a venkovská turistika. E + M Ekonomie a Management, 2003, roč. VI., č. 4, s. 101-104. ISSN 1212-3609.

⁴⁶ ŠIMKOVÁ, E. Udržitelný rozvoj a venkovská turistika. E + M Ekonomie a Management, 2003, roč. VI., č. 4, s. 101-104. ISSN 1212-3609.

⁴⁷ PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, 205 str. ISBN 9788024737485.

„Tento jev má ale také dvojitý charakter svého vlivu. V první řadě se jedná o pozitivní působení – např. přispívá k udržení kulturního vzhledu krajiny v periferních oblastech nebo k oživení maloobchodu na venkově. Na druhé straně má ale také vliv negativní, např. problémy s odpadem, sezónní nápor na území nebo necitlivost k tradiční místní architektuře.“⁴⁸

3.1.2 INFRASTRUKTURA A SLUŽBY VENKOVSKÉHO TURISMU

Cestovní ruch prochází velkým vývojem, klienti zvyšují své nároky a požadavky na destinace. Očekávají více zábavy a poskytovaných služeb v lokalitě jejich rekreace. Lidé na své dovolené doslova utíkají před pracovním shonem v práci a běžném životě a na dovolených se nechtějí o nic, ale opravdu o nic starat, což vytváří tlak na podnikatelské subjekty v destinaci, na rozšíření poskytovaných zábavních služeb a volno-časových aktivit. Klienti se chtějí bavit a požadují od destinace, aby jim tuto zábavu poskytla. Tím vzniká nové složení, respektive rozšíření infrastruktury destinace. Tento jev se týká infrastruktury všech typů cestovního ruchu.

Základní infrastruktura pro tento typ turismu jsou ubytovací zařízení, stravovací zařízení, dopravní služby, obchodní služby, zdravotnické služby, informační služby. Potom jsou zde doplňkové služby, které se přizpůsobují nárokům návštěvníků a současným trendům cestovního ruchu. Doplňkovými službami, náplní volného času účastníků turismu, se potom stávají průvodcovské služby (pro pěší turistiku), instruktáže (jízda na koni, účast na zemědělských pracích, péče o chovná zvířata) nebo zábavní služby (účast na lokálních společenských akcích).

„Venkovské ubytovací kapacity, které poskytují v rámci venkovského turismu majitelé či pronajímatelé těchto zařízení, mají svá určitá specifika. V první řadě jde zejména o umístění těchto zařízení, které je značně decentralizováno od již mnohdy dnes přetížených středisek cestovního ruchu. Dále jsou tato zařízení nejčastěji málo-kapacitní, zpravidla maximálně do 20 lůžek u individuálních objektů rekreace a do 50 lůžek u ubytování v hromadných

---

⁴⁸ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978–80-87147–06-1

ubytovacích zařízeních. Často se vyznačují útulností a rodinným prostředím, neboť jejich vybavení není přehnaně moderní, ale spíše tradiční, rustikální s použitím přírodních materiálů. Významnou devizou zejména pro rodiny s dětmi je otevřenost objektů do krajiny, četná zeleň a dostatečný prostor k pohybu. Na ubytovací zařízení často navazují stravovací zařízení, kde se očekává nabídka místních potravinářských výrobků vlastní výroby a krajových specialit.“⁴⁹

3.2 EKOTURISMUS

Ecotourism, neboli ekoturistika je nejznámější pojem z problematiky šetrného cestovního ruchu. Ekoturistika se vyznačuje svým důrazem na ochranu přírody, vzdělání, odpovědnost účastníků cestovního ruchu a aktivní podílení se místních komunit na cestovním ruchu. Konkrétně ekoturistiku vystihují následující charakteristiky:

- svědomité chování návštěvníka s nízkým dopadem
- citlivost k místním kulturám a biologické rozmanitosti a také jejich zhodnocení
- podpora místnímu úsilí v ochraně přírody
- ekologický přínos pro místní komunity
- účast na rozhodování v lokálních oblastech
- vzdělávací prvky jak pro turisty, tak pro místní obyvatele⁵⁰

V dnešní době cestovní ruch v přírodních oblastech většinou není ekologický a tím pádem není také udržitelný. Rostoucí cestovní ruch do citlivých přírodních oblastí bez vhodného plánování a managementu může ohrozit bezúhonnost ekosystémů a místních kultur. Zvyšující se počet návštěvníků do ekologicky citlivých oblastí může vést k značné degradaci životního prostředí. Stejně tak místním komunitám a domorodým kulturám a jejich bohatství může být přívalem turistů ublíženo v několika ohledech.

---

⁴⁹ Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 str. ISBN 978–80-87147–06-1

⁵⁰ Eco-Trips and Travel. *The Nature Conservancy: Protecting nature. Preserving life*. [online]. 2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>

Avšak tento růst také vytváří významné příležitosti jak pro ochranu životního prostředí, tak pro místní komunity. Ekoturistika může poskytnout velice potřebný finanční příjem pro ochranu národních parků a jiných přírodních oblastí – příjmy, které nemusí být dostupné z jiných zdrojů.

Navíc ekoturistika může poskytnout náhradu v podobě životaschopného ekonomického rozvoje pro místní obyvatele s pár dalšími možnostmi vytvářejícími příjem. Kromě toho ekoturismus může zvýšit úroveň vzdělání, navýšit pracovní možnosti a přinést mezi turisty aktivisty, ve kterých vzbudí nadšení a stanou se výkonnými zastánci ochrany přírody.⁵¹

Oficiální definicí tohoto typu cestovního ruchu v České republice je „*Ekoturistika je forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni využitím chráněných útvarů přírody, přírodních rezervací, kulturních památek a akcí, národních parků, dalších přírodních atraktivit, souhrnně biosféry a antroposféry (člověkem modelované životní prostředí tak, aby nebyly cestovním ruchem nadměrně narušovány). Blízkými termíny jsou udržitelný cestovní ruch a odpovědný cestovní ruch, přírodně orientovaný cestovní ruch. Pro ekoturismus jsou typické ekoturistické aktivity, podle různé klasifikace více než 80 různých aktivit s relativně malým vlivem na ekosystémy: pěší turistika, fotografování, pozorování volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jízda na kajaku, účast na kulturních akcích, montanistika, cykloturistika, dílny hlubinné ekologie, survival, pozorování ptactva a jiné*“⁵²

Na mezinárodním poli má ekoturistika mnohem prostší definici: Ekoturismus je zodpovědné cestování do přírodních oblastí, který ochraňuje životní prostředí a zlepšuje blahobyt místních obyvatel.⁵³ Ekoturistika je účinný nástroj pro posílení místních komunit po celém světě v boji s chudobou a dosažení udržitelného rozvoje.

Mezinárodní organizace TIES⁵⁴ věří, že čím více lidí se zapojí do ekoturistiky, tím lépe pro komunity v eko-destinacích a tím lépe pro životní

---

⁵¹ What is Ecotourism?, Eco-Trips and Travel. *The Nature Conservancy: Protecting nature. Preserving life*. [online]. 2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>

⁵² PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Praha: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 8074350061.

⁵³ What is ecotourism?. *The International Ecotourism Society* [online]. 2012 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <https://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>

⁵⁴ The International Ecotourism Society

prostředí. Věří, že cestování má sílu měnit lidi a inspirovat je k pozitivním změnám. Při vědomé realizaci cestování s minimálním dopadem, může cestování vzbuzovat kulturní povědomí, toleranci a závazek k odpovědnosti za životní prostředí. Dosažení tohoto cíle podporuje nespočet mezinárodních organizací zabývajících se ekoturistikou a voluntarismem.

Voluntarismus je „program“, který dopomáhá organizacím v realizaci udržitelného rozvoje v eko-destinacích. Je to aktivní výpomoc turistů na dovolené. Turisté jako dobrovolníci, kteří mají zájem pomoci v rozvojových oblastech či oblastech, které byly postiženy živelnou katastrofou a tím ohroženy (například úpadkem zájmu turistů o tuto destinaci).

3.3 AGROTURISMUS

Agroturistika krásně demonstruje pointu udržitelnosti. Je velice prospěšná pro turisty, ale zároveň turistika v těchto destinacích velice přispívá jejímu okolí. Udržuje farmy v chodu, podporuje je, podporuje místní obyvatele a není kvůli ní budována speciální infrastruktura navíc.

Je to významná a v dnešní době hojně se rozrůstající forma cestovního ruchu. Jednou z definic pro tento druh cestovního ruchu je *„Agroturistika jsou turistické nebo rekreační pobyty na venkově na rodinných farmách, jejichž hlavní náplní je poznávání alternativního způsobu života v blízkém kontaktu s přírodou, přímá spoluúčasť na zemědělských činnostech a aktivní odpočinek, pěší turistika a cykloturistika, poznávání původních technik výroby potravin, jízda na koni, chov hospodářských zvířat, krocení zvířat a podobně. Agroturismus je rozvíjen zejména v Evropě jako ucelený program, je součástí venkovského cestovního ruchu (často používáno nesprávně – agroturismus je užší termín). Agroturismus je modelovým příkladem směřování k udržitelnému cestovnímu ruchu s aspekty ekologickým a socio-kulturním (není třeba budování nové suprastruktury cestovního ruchu, využívá již existující zdroje).⁵⁵* Velikou předností agroturistiky je, že je to cestovní ruch s minimální ekologickou zátěží, nejsou prakticky vůbec zatěžovány ekologické systémy v místě výskytu

---

⁵⁵ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 8074350061.

turistů. Nejznámější definicí se zdá být tato: „*Agroturistika je způsob trávení volného času, v typických venkovských podmínkách, někdy i spojené s dobrovolnou, neplacenou prací v zemědělství na venkově (která může být spojena s pokrytím části nákladů na pobyt), nebo napodobováním tradičních (nebo současných) venkovských prací a zvyků.*“⁵⁶

Ministerstvo zemědělství má pro agroturistiku vlastní definici, která zní „*Agroturistika je forma podnikání na fungující zemědělské farmě či ranči, zaměřená na zabavení návštěvníků, s cílem přinášet zemědělcům dodatečný příjem.*“⁵⁷ V podstatě jedinou podmínkou pro agroturistiku je, že místo pobytu klientů musí být fungující zemědělský objekt, tedy musí vykonávat aktivně zemědělskou činnost. Pokud by tomu tak nebylo, pak by se jednalo o venkovský cestovní ruch, tedy dovolenou na venkově.⁵⁸

„*Vzhledem k tomu, že v České republice nejsou přesně stanoveny požadavky, které by bylo nutné pro provozování agroturistiky splnit, ani není jasně definováno, co se pod tímto termínem rozumí, můžeme se setkat se zemědělskými podniky, které se prezentují jako agrofarmy, aniž by provozovaly zemědělskou činnost.*“⁵⁹

Hledání nových finančních zdrojů a příjmů se stalo pro regiony, jejich obce a místní podnikatele velice důležitou součástí stabilizace a následného rozvoje a oživením všech jmenovaných oblastí. Jednou z možností, která pro farmáře otevře nové možnosti a zdroje příjmů je zavedení poskytování služeb pro agroturistiku.⁶⁰

Význam agroturismu pro obce:

- přínos finančních příjmů
- stabilizuje počet obyvatel na venkově
- napomáhá ekonomické, ale i sociální situaci na venkově

---

⁵⁶ POUROVÁ, M. Agroturistika. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2002. 123 s. ISBN 80-213-0965-2.2.

⁵⁷ *Agroturistika na ekofarmách* [online]. Brno, 2008 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/38603/Agroturistika_na_ekofarmach.pdf

⁵⁸ O agroturistice. *Agroturistika a agrofarmy v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

⁵⁹ O agroturistice. *Agroturistika a agrofarmy v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

⁶⁰ O agroturistice. *Agroturistika a agrofarmy v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

- rozvoj kulturních událostí a společenských aktivit
- zájem správy o rozvoj infrastruktury
- díky turismu zvýšení popularity daných obcí, zvýšení povědomí o obci nejen u turistů, za příznivých skutečností stoupá návštěvnost obce

Význam agroturismu pro farmáře

- turismus jako zdroj příjmu
- pracovní příležitost pro další členy rodiny, využití jejich volné kapacity
- zatraktivnění veškerých činností konaných na farmě
- prezentace ve společnosti
- motivace v udržení tradice farmy, většinou v rodinných kruzích
- udržení mladých rodinných členů na farmě, zamezení odchodu mimo obec
- využití a zhodnocení, nejen finanční, volných prostorů farmy, například ubytovacích kapacit
- využití veškerých zdrojů na pozemcích farmy - půdy, stavení, vody, okolní přírody, lesů, jiných atraktivit nebo také území obce, využití k rekreaci a vyžití návštěvníků

Význam agroturismu pro turisty

- nalezení klidu, relaxace
- návrat k přírodě
- poznání životního stylu rolníka a filosofie venkova
- zájem o podstatu „kořenů“
- vlastnoruční opatření jídla, pěstování zeleniny či sběr lesních plodin, zakoupení čerstvých plodin a ovoce, domácí výrobky
- vyzkoušet si a naučit se dovednost běžných zemědělských prací
- posouzení a zjištění finanční náročnosti života na venkově a na statku⁶¹

Šetrné formy cestovního ruchu jsou v České republice fenoménem posledních pár let. První začátky agroturistiky se u nás objevily po revoluci

---

⁶¹ Venkovský cestovní ruch. *Ústav tvorby a ochrany krajiny* [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.utok.cz/node/148>

v devadesátých letech, poté docházelo k pozvolnému rozvoji, ač podmínky pro rozvoj byly optimální, progres byl poměrně malý.

V porovnání s jinými zeměmi je agroturistika u nás stále málo rozšířená. Velice oblíbená je agroturistika například v Německu či Rakousku nebo Polsku. *„Například v Německu můžeme první podoby agroturistiky sledovat počátkem dvacátého století, kdy byla dovolená umožněna již nejen šlechtě, ale i vyšším a středním vrstvám. Venkované, především dřevaři, rybáři a sedláci, u sebe doma ubytovali návštěvníky z města, mezi nimiž byli často jejich příbuzní. Finanční zisk proto tehdy ještě nebyl prioritou, zároveň však nebylo třeba kvůli hostům investovat do vybavení ubytovacích prostor.“⁶² „Intenzivněji se agroturistika začala rozvíjet brzy po druhé světové válce. V roce 1955 byla založena centrála pro dovolenou na venkově (Zentrale für den Landurlaub) a dnes je zde agroturistika plnohodnotným odvětvím cestovního ruchu. Ubytovaní tu nabízí zhruba 20 000 agrofarem a 400 ekofarem a jejich počet stále pomalu stoupá.“⁶³*

3.3.1 INFRASTRUKTURA AGROTURISTIKY

Agroturistika může pomoci v některých ekonomických, ale i sociálních problémech na venkově. Představuje přísun peněz, nejen pro majitele farem, přispívá snižování nezaměstnanosti, dochází ke kultivaci vesnic a nezatěžuje nebo zatěžuje pouze minimálně ekologické systémy. Není třeba výstavby nových objektů, využívají se a rekonstruují se již stávající objekty. Podíváme se trochu na možnosti realizace dovolené v podobě agroturistiky na našem území. Bohužel, nejsou konkrétní počty agrofarem na území České republiky, ale odhaduje se na několik stovek statků.⁶⁴ Jedním z hlavních problémů v rozvoji a malé úspěšnosti agroturistiky je nedostatečná reklama, tudíž i malé povědomí a informovanost klientů cestovního ruchu, respektive veřejnosti o možnostech agroturistiky a o tom, co tento typ dovolené nabízí a přináší. Je vyšší koncentrace farem v jižních Čechách a na Moravě.

---

⁶² SCHÖPPNER, Angela. *Urlaub auf dem Bauernhof. Eine fremdenverkehrsgeographische Untersuchung*. Bochum, 1988. ISBN 3-925143-08-4.

⁶³ O agroturistice. *Agroturistika a agrofarmy v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

⁶⁴ O agroturistice. *Agroturistika a agrofarmy v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

3.3.2 EKOAGROTURISMUS

Ekoagroturistika je agroturistika na „bio“ farmách, farmy, které hospodaří více ekologicky než ty ostatní a produkuje bioprodukty, které jsou pěstovány maximálně zdravotně příznivém a velice ekologickém životním prostředí. Odborná definice zní *“Ekoagroturistika je forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni pobytem na rodinných farmách zabývajících se alternativním zemědělstvím. Mezi aktivity návštěvníků patří zejména konzumace alternativně pěstovaných a upravovaných potravin ze zdrojů farmy, práce na farmě, jízda na koni, blízký kontakt s přírodou – pěší turistika, cykloturistika, pozorování zvířat a péče o ně.”*⁶⁵ *„Ekologická farma nepoužívá při výrobě rostlin a chovu zvířat žádné syntetické chemikálie, hnojiva, hormonální přípravky, umělá barviva či konzervační látky. Zvířata jsou chována přirozeným způsobem a krmena bez používání masokostních mouček a podobně.”*⁶⁶ Ekologicky pěstované zemědělské produkty podléhají velice přísné kontrole. Pro používání ochranné známky BIO musí splňovat mezinárodní standardy.

3.4 OSTATNÍ FORMY

Mezi ostatní šetrné formy cestovního ruchu patří ještě cykloturistika, chataření a chalupaření. Někteří autoři vidí tyto formy jako samostatné „plnohodnotné“ formy šetrného turismu, někteří pouze jako typ aktivity v rámci venkovského turismu.

Cykloturistika je druh aktivního cestování, respektive aktivního trávení dovolené a to jízdou na kole, kdy cesta může mít cíl. Může být zaměřená na poznávání přírodních zajímavostí či kulturních památek. Na různé typy cyklostezek jsou vyvinuty i rozdílné typy jízdních kol, například horské a trekingové.

Při cykloturistice účastníci ovšem mohou využít i jiných druhů dopravy, pro přiblížení na vzdálenější stanoviště. V regionech jsou pro ně připravené

---

⁶⁵ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 1.vydání Praha: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 8074350061.

⁶⁶ *Venkovský cestovní ruch: Jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Praha, 2007. ISBN 80-245-1159-2. Skripta. MMR.

speciálně upravované soupravy vlaků, autobusů či přívozů s velkým odstavným prostorem na kola. Vždy ale musí jít a kombinaci dopravy s jízdním kolem.

Cyklotrasa je „komunikace pro cykloturistiku, která využívá stávajících místních a účelových komunikací včetně polních a lesních cest, silnic II. a III. třídy s nízkou frekvencí provozu. Cyklotrasa je označena speciální značkou.“⁶⁷ Zatím co cyklostezka je účelově vybudovaná komunikace se zpevněným povrchem, oddělena od silniční dopravy společně pro cykloturistiku s pěší turistikou. Je značena značkami.

Jako podpora pro tento hojně se rozrůstající typ trávení dovolené vznikají nové cyklotrasy a cyklostezky. Budují se cyklostezky nejen na úrovni regionu, ale i spojující několik regionů.

Další známou formou je chataření a chalupaření, některými nazýváno jako „druhé bydlení“, které má v České republice dlouholetou tradici. Je spojeno s víkendovým odpočinkem na venkově, mimo bydliště, mimo město. Je to fenomén České republiky a skandinávských zemí, v ostatních státech není tak běžný. Pro tyto účely rodiny opatřují chatky a chalupy po generace.

Náplní volného času zde bývá zahrádkaření, kutilství, pěstování a pěší turistika. Chaty vznikají na periferiích a v blízkosti větších měst u vodních toků, rybníků a nebo také na horách, v blízkosti lesů, lyžařských sjezdovek a zimních areálů.

Chataření je záležitostí mladší než chalupaření, které vzniklo v poválečném období, kdy vznikl boom trampování a na oblíbených trampinguových místech byly následně vystavovány chatařská osídlení. Zatím co díky trendu chalupaření bylo dochováno mnoho lidových staveb, které by se jinak nedochovaly.

---

⁶⁷ Venkovský cestovní ruch: Jeho specifika a podmínky pro rozvoj. Praha, 2007. ISBN 80-245-1159-2. Skripta. MMR.

4 ORGANIZACE PODPORUJÍCÍ EKOLOGICKY ŠETRNÉ FORMY CESTOVNÍHO RUCHU

Na základě globálních problémů s přírodními zdroji, změnou klimatu a znečištěním přírody se šetrným cestovním ruchem a udržitelností rozvoje dnes hojně zabývá odborná literatura. Vzniká četné množství certifikací, programů a institucí. *„Institute, které se zabývají venkovským turistickým ruchem, ekoturismem a agroturismem, nefungují jen jako osamělé celky, ale sdružují se do různých svazů a organizací, jejichž cílem je využít větší vyjednávací sílu, informovat okolí a zvyšovat povědomí o ekologických způsobech turismu.“*⁶⁸ Úsilí vybraných organizací si představíme v následujících podkapitolách.

4.1 ECOLABELLING

Ecolabelling, do češtiny přeloženo jako Ekoznačení, je jedním z nástrojů pro ochranu životního prostředí, je také známý pod názvem Květina. *„Ekoznačení je označování výrobků a služeb, které jsou v průběhu celého životního cyklu prokazatelně šetrnější nejen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele. Jejich kvalita přitom zůstává na velmi vysoké úrovni. Takové výrobky nebo služby lze (např. v obchodě) poznat podle jednoduchého a snadno zapamatovatelného symbolu, tak zvané ekoznačky – odtud ekoznačení. Firmy mohou ekoznačku efektivně využít při marketingu takto oceněných produktů a spotřebitelé zase jako vodítko při nákupu ekologicky šetrnějšího zboží a služeb.“*⁶⁹

V cestovním ruchu se ekoznačení týká především ubytovacích služeb. Týká se nejen hotelů a penzionů, ale také kempů či farem. *„Cílem vytvoření Evropské značky pro turistické ubytování, včetně kempů, bylo ocenění ubytovacích služeb pro turisty, které respektují životní prostředí.“*⁷⁰

---

⁶⁸ DESTINAČNÍ MANAGEMENT A VYTVÁŘENÍ PRODUKTŮ V CESTOVNÍM RUCHU. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2006.

⁶⁹ Ekologicky šetrné výrobky. CENIA [online]. 2012 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/ekologicky-setrne-vyrobky>

⁷⁰ HOUŠKA, Petr. *Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-807-4520-365.

Ekoznačení se používá nejen v Evropské unii, ale i v „okolních“ zemích, například v Norsku a na Islandu nebo v Asii, oproti tomu v USA se ekoznačení nepoužívá skoro vůbec. Již přes sto evropských firem se pyšní tímto označením a jejich počet stále narůstá.

Pro sjednocené srovnatelné parametry ekoznačení po celém světě jsou vydávány ISO normy. ISO ((International Organization for Standardization) neboli Mezinárodní organizace zabývající se tvorbou norem⁷¹ vznikla roku 1947, vytváří normy nejen pro potřeby cestovního ruchu a kvality služeb, ale i pro jiná odvětví průmyslu. Normy se pravidelně aktualizují s vyplývajícími novými potřebnými předpoklady. *„Existují totiž tři typy environmentálního značení a prohlášení:*

- *typ I – výrobky splňující předem stanovené environmentální požadavky v rámci určité výrokové kategorie, které jsou nezávisle ověřeny třetí stranou – ekologicky šetrné výrobky*
- *typ II – environmentální tvrzení o výrobku (např. biologicky degradovatelný) provedené výrobcem s potvrzením o správnosti tohoto tvrzení*
- *typ III – kvantifikované environmentální informace zahrnující celý životní cyklus výrobku, určené ke srovnání výrobků shodných funkčních vlastností a nezávisle ověřené třetí stranou – environmental product declaration (EPD).⁷²*

Organizací, která dohlíží nad implementací Ekoznačky v České republice je Český ekologický ústav, v rámci garantovaného programu od Ministerstva životního prostředí „Národní program označování ekologicky šetrných výrobků“. Udělování certifikací samotných zprostředkovává CENIA (Česká informační agentura životního prostředí).

Ekoznačení je tržně-orientovaná certifikace a je dobrovolná. *„Vzhledem k tomu, že časem se počet způsobů, které označují nějaký vliv výrobku na životní prostředí značně rozšířil, používá se v současné době pojmu*

---

⁷¹ Ostatní normy. *ISO.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.iso.cz/?page_id=60

⁷² Environmentální prohlášení o výrobku (environmental product declaration - EPD) - značení III typu (podle ISO 4025:2006). *ECO trend s.r.o.: environmental management* [online]. 2006 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.certifikace.eu/epd.html>

ekolabelling jen pro takzvaný "program environmentálního značení typu I", který se řídí mezinárodní normou ISO 14024 a lze jej definovat jako:

*dobrovolný program třetí strany, podle něhož se na stanovenou časově omezenou dobu, uděluje licence opravňující k používání ekoznačky programu na tom produktu (výrobku nebo službě), jenž v dané výrobní kategorii splňuje všechna předepsaná kritéria, což prokazuje, že v rámci této kategorie má daný produkt největší vhodnost z environmentálního hlediska v průběhu svého celého životního cyklu.*⁷³

Hlavními okruhy, které ekoznačení hodnotí, je především hospodárné nakládání s přírodními zdroji, s vodou, s energiemi, hodnotí kvalitu ovzduší, dopady na ekosystém, hluchost, nakládání s odpady atd. Stěžejní jsou následující okruhy:

- Voda – šetřit vodou pomocí zařízení na úsporu, úspory při ohřívání vody, hospodařit s pitnou vodou, správně zacházet s odpadní vodou
- Energie – spořit energii např. užíváním úsporných žárovek, snižovat potřebu praní prádla, využívat obnovitelné přírodní zdroje, efektivní zateplení a podobně
- Odpady – snižovat objem, používat méně obalových materiálů, třídít odpad, recyklovat, využívat zálohový systém
- Restaurační zařízení – nabízet speciality místní kuchyně, tradiční receptury destinace, používat místní čerstvé suroviny (maso, ryby, sýry, ovoce, zeleninu) a značky. Při přípravě jídla nesmí být užívány chemické látky jako pesticidy atd. a geneticky modifikované potraviny. Naopak musí být do nabídky zařazeny biopotraviny a čerstvé produkty
- Škodlivé látky – nesmí být používány škodlivé chemické látky jako pesticidy, fungicidy, detergenty a tak dále
- Doprava – v zařízení musí být propagována veřejná hromadná doprava např. vyvěšením jízdních řádů nebo přímým prodejem jízdenek. Možnost využít hromadnou dopravu by měla být dostupná, v blízkosti. Podporovat přepravu na krátké vzdálenosti budováním stezek pro pěší i cyklisty, poskytovat možnost zapůjčení kol

---

⁷³ Ekolabeling. *Výkladový slovník životní prostředí, udržitelný rozvoj* [online]. 2007 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://slovník.ekopolitika.cz/e.shtml#ekolabeling>

- Hluk – kontrolovat produkci hluku v rámci zařízení i v sousedství, hlavně v noci, provádění opatření na snížení hluku, navyknout hosty na určitá pravidla
- Kultura – aktivně informovat o alternativních formách trávení volného času, o možnostech poznávání přírodních i historických památek, zajímavostí v okolí
- Hosté – podporovat samotné hosty, aby se podíleli na implementaci environmentálně udržitelného chování, aby měli možnost vyjádřit se k probíhajícím aktivitám ze strany zařízení, např. dotazníky o spokojenosti⁷⁴

„Mezi hlavní výhody aplikace systému ekoznačení z hlediska zlepšování životního prostředí patří:

- I. široký rozsah možností, jak snižovat negativní vliv na životní prostředí
- II. neustálý tlak na vývoj produktů šetrných k životnímu prostředí
- III. možnost využití velkého informačního potenciálu ekoznačení ke vzdělávání obyvatelstva
- IV. ovlivnění celého dodavatelského řetězce
- V. zdůraznění nutnosti změn společenské povahy⁷⁵

Smyslem Ekoznačení je, že vyžaduje přísnější podmínky než vyžaduje legislativa.

Obrázek 3: Logo Ekoznačení (Květiny)

Zdroj: Jak ekoznačení funguje. *Resort životního prostředí* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/___C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHNSY0V](http://www.cenia.cz/___C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHNSY0V)

⁷⁴ BRODSKÝ, Karel. *Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu*. Praha, 2006. Skripta. MMR.

⁷⁵ *Ekoznačení* [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-02-02]. MŽP ČR. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/AFE8148C8858BD4BC1256FF9003E2CD9/\\$file/E%C5%A0V.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/AFE8148C8858BD4BC1256FF9003E2CD9/$file/E%C5%A0V.pdf).

4.2 NATURA 2000

Natura 2000 je mezinárodní organizace působící v Evropě. Sdružuje chráněná krajinná území. *„Natura 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast.“*⁷⁶ V České republice se nachází 1075 lokalit na seznamu Natury 2000. Zařazení lokality do Natura 2000 poskytuje finanční podporu z některých fondů Evropské unie, které umožní ochranu a zachování subjektů ochrany (živočichů a rostlin).

*„Protože v rámci soustavy Natura 2000 jsou chráněny druhy a stanoviště, které jsou v naší přírodě přítomny jen díky lidské činnosti, není cílem v těchto chráněných územích zcela vyloučit vliv člověka. Naopak, vhodný management těchto lokalit je nutný pro jejich udržení. Zakázány jsou jen takové činnosti, které mají negativní vliv.“*⁷⁷ Ovšem plány, které mohou významně ovlivnit nějakou významnou lokalitu, podléhají posuzování z hlediska ochrany, projekt se tedy mohou dotknout vlastníků či uživatelů těchto lokalit.

Právní úpravu Natury 2000 zajišťuje Evropská unie právními předpisy na ochranu životního prostředí. *„Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody:*

- 1) směrnice 2009/147/ES (nahradila směrnicí 79/409/EHS), o ochraně volně žijících ptáků („směrnice o ptácích“)*
- 2) směrnice 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin („směrnice o stanovištích“)*

Směrnice ve svých přílohách vyjmenovávají, pro které druhy rostlin, živočichů a typy přírodních stanovišť mají být lokality soustavy Natura 2000 vymezeny. Tyto druhy či typy přírodních stanovišť mohou být označeny jako "prioritní" (hvězdička před názvem). Pro prioritní druhy a typy přírodních

---

⁷⁶ HOUŠKA, Petr. *Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-807-4520-365.

⁷⁷ Co je Natura 2000. *Natura 2000* [online]. 2006 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat=>

*stanovišť platí přísnější kritéria ochrany než pro ostatní, neprioritní.*⁷⁸ V České republice za implementaci zodpovídá Ministerstvo životního prostředí, v zastoupení Agenturou ochrany přírody a krajiny. Směrnice byly implementovány skrze Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Významné oblasti pak vyhláší vláda.

Obrázek 4: Logo Natura 2000

Zdroj: Natura 2000. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://blanskyles.ochranaprirody.cz/cinnost-pracoviste/natura-2000/>

4.3 NÁRODNÍ CENTRA ŠETRNÉ TURISTIKY

Řízení této instituce má v kompetenci Ministerstvo životního prostředí, byla vytvořena se záměrem systematicky a dlouhodobě ovlivňovat rozvoj především v chráněných územích a tím minimalizovat dopady negativních vlivů cestovního ruchu na místní ekosystémy, místní komunity a krajinný ráz.

„Klíčové aktivity ministerstva v této oblasti spočívají v přípravě návrhu „Zásad rozvoje cestovního ruchu ekologicky šetrným způsobem“ a vývoji certifikačního systému udržitelnosti cestovního ruchu ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj. Významnými kroky v procesu „zudržitelnění“ cestovního ruchu bude postupné přistupování českých chráněných území k „Evropské chartě udržitelného cestovního ruchu v chráněných oblastech“ a vytvoření *statutu specializovaného průvodce poznávacího cestovního ruchu ve zvláště chráněných územích pod kontrolou správ těchto území. Velký důraz bude též kladen na návrh a zavedení funkčního systému stálé a obousměrné*

⁷⁸ Co je Natura 2000. *Natura 2000* [online]. 2006 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat=>

*komunikace správ chráněných území se zástupci všech klíčových skupin aktérů v chráněných územích.*⁷⁹

Národní centra šetrné turistiky by měla podporovat vznik a spolupráci Krajských center šetrné turistiky. *„Tato centra budou zakládána především proto, aby ve všech krajích existoval subjekt integrující environmentální a socioekonomické aspekty rozvoje cestovního ruchu, a to s ohledem na specifika území daného kraje. Ústředním cílem těchto center bude pomáhat danému kraji plánovat a realizovat dlouhodobě ekonomicky přínosné a k životnímu prostředí příznivé produkty cestovního ruchu lokálního i (mikro)regionálního charakteru.*

*Zásadním smyslem vybudování sítě je zajistit systematické směřování k udržitelnosti rozvoje cestovního na území krajů, resp. pomoci subjektům v kraji při aplikaci principů udržitelného rozvoje při plánování a provozování cestovního ruchu.*⁸⁰ Systém je budován proto, aby se zabránilo roztržitému úsilí jednotlivých subjektů, které není tak efektivní.

Obrázek 5: Logo záštity Národního centra šetrné turistiky – MMR

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj rozdalo první listykvality. *Parlamentní listy* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Ministerstvo-pro-mistni-rozvoj-predalo-prvni-certifikaty-kvality-301689>

⁷⁹ *DESTINAČNÍ MANAGEMENT A VYTVÁŘENÍ PRODUKTŮ V CESTOVNÍM RUCHU*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2006.

⁸⁰ *DESTINAČNÍ MANAGEMENT A VYTVÁŘENÍ PRODUKTŮ V CESTOVNÍM RUCHU*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2006.

4.4 ECEAT

Celý název této mezinárodní organizace zní „*Evropské centrum pro ekologickou a agrokulturní turistiku*“ neboli ECEAT je řídící evropskou organizací na poli v oblasti drobného udržitelného cestovního ruchu se zvláštním důrazem na venkovské oblasti a ekoagroturistiku.⁸¹

Organizace sdružuje odborníky, kteří se na udržitelný cestovní ruch specializují. Jedná se o nevládní organizaci. „*Posláním centra je přispět k udržitelnému rozvoji prostřednictvím zodpovědného cestovního ruchu. Přípravuje a realizuje rozvojové i inovativní projekty pro podnikatele, veřejnou správu i vládní instituce.*“⁸² Zároveň také vytváří produkty, které jsou v místě realizace, ohleduplné k jeho prostředí (v rovině environmentální, sociálně-kulturní, ale i ekonomické) a splňují nejvyšší požadavky na kvalitu.

V současné době je ECEAT velice rozmanitá velká organizace. Momentálně je v chodu několik projektů, například Stezky dědictví a Centrum zelených vědomostí a různé vzdělávací a motivační programy a také produkt Prázdniny na venkově. ECEAT zavedl také svůj systém ekoznačení (ECEAT Quality Label), který propůjčuje (na dobu omezenou) svým členům a provozuje poradenské služby po celém světě, včetně tuzemska.

Počátky organizace ECEAT sahají do roku 1993, kdy vznikla organizace s obdobným zaměřením v Holandsku. Nizozemská vláda chtěla rozjet rozvojový projekt pro Maďarsko, Českou republiku a Polsko, první toho druhu, který by zafinancovala a organizace sloužila jako nástroj pro projektovou realizaci. Na uskutečnění projektu se podíleli i tři zástupci České republiky.

ECEAT jako samostatná organizace byla založena roku 1994 panem Michalem Burianem⁸³ v naší vlasti pod názvem Nadace ECEAT. Později z legislativních důvodů byla činnost nadace ukončena a zároveň byla založena nově pod statutem občanské sdružení, které až do současné doby stále aktivní.

---

⁸¹ *European centre for ecological and agricultural tourism* [online]. 2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.eceat.org/>

⁸² *DESTINAČNÍ MANAGEMENT A VYTVÁŘENÍ PRODUKTŮ V CESTOVNÍM RUCHU*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2006.

⁸³ Současný předseda sdružení, expert na udržitelný cestovní ruch, majitel cestovní kanceláře specializované na agroturismus

Nově vzniklé občanské sdružení s upravenou právní formou i lépe koresponduje s cíli ECEAT. Na počátku devadesátých let byla ECEAT v České republice jediná organizace zabývající se, mimo jiné, rozvojem agroturistiky (tedy turismem spojeným se statky a farmami) a ekoagroturismu (cestovní ruch spojený s farmami hospodařícími ekologicky). Na rozvoji šetrných forem cestovního ruchu má v České republice ECEAT velice zásadní podíl.

Roku 1997 byl založen Svaz venkovské turistiky, kterému sekretariát zajišťoval ECEAT a převzal stěžejní funkce. *„S nástupem Ing. Petra Nováka do čela Svazu počátkem století se ECEAT mohl začít plně věnovat svému původnímu zaměření, to je rozvoji udržitelného (šetrného) cestovního ruchu a příbuzným oborům. Venkovským cestovním ruchem se dnes zabývá především Svaz venkovské turistiky, jemuž ECEAT předal svůj produkt Prázdniny na venkově⁸⁴. V letech 2004 - 2009 zajišťoval ECEAT sekretariát mezinárodní organizaci ECEAT-International, jejímž je členem.“⁸⁵*

V dnešní době se ECEAT zaměřuje primárně na rozvoj vlastního systému kvality s názvem ECEAT QUALITY LABEL a druhořadě dlouhodobému programu Stezky dědictví – projekt regionálního rozvoje gastronomie.

Cíle organizace jsou:

- podpora obnovy a rozvoje venkova prostřednictvím šetrného cestovního ruchu
- pomoci novým poskytovatelům v rozvoji svých odborných schopností
- iniciovat nová pracovní místa a nové podnikatelské příležitosti ve venkovském cestovním ruchu

---

⁸⁴ Projekt ECEAT od roku 2012 pomáhá návštěvníkům a podnikatelům s cílem vylepšení předávání informací mezi subjekty

⁸⁵ ECEAT [online]. 2008 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.eceat.cz/>

Obrázek 6: Logo Organizace ECEAT

Zdroj: On-line vzdělávání. *Bio-info* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11].
Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/vzdelavani/on-line-vzdelavani>

4.5 DALŠÍ ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE ŠETRNÝM CESTOVNÍM RUCHEM

4.5.1 SVAZ VENKOVSKÉ TURISTIKY

Původní název organizace byl Svaz podnikatelů ČR ve venkovské turistice. Svaz je profesní nepolitické sdružení. Byl založen roku 1997, je složkou Hospodářské komory, velice úzce spolupracuje s organizací ECEAT a v neposlední řadě je členem mezinárodní organizace EuroGites (organizace sdružující svazy venkovské turistiky).

Svou činností se svaz snaží přispět ke kulturnímu, společenskému a ekonomickému oživení venkova, údržbě krajiny, obnově tradic a stabilizaci jeho osídlení.

Hlavní činnosti „svazu:

- *prosazuje a hájí zájmy svých členů, venkovských podnikatelů*
- *zajišťuje zavádění do praxe a kontrolu kvalitativních standardů ubytovacích kapacit na venkově*
- *pomáhá při rozvoji odborných schopností poskytovatelů služeb ve venkovském cestovním ruchu*

ve spolupráci s partnery, zejména krajskými úřady, agenturou CzechTourism a ECEAT CZ pomáhá při propagaci ubytovacích zařízení svých členů.⁸⁶

Do budoucna by měly tvořit organizační strukturu jednotlivé krajské organizace.

Obrázek 7: Logo Svazu venkovské turistiky

Zdroj: Soubory ke stažení. *Svaz venkovské turistiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.svazvt.cz/files/keStazeni.htm>

4.5.2 NECSTOUR

NECSTouR je mezinárodní organizace, založená roku 2007, podporující udržitelný cestovní ruch. Vizí a motem organizace je: Evropské regiony jako tahouni udržitelného rozvoje, udržitelného a konkurence schopného turismu. Celý název organizace je Síť evropských regionů oddaných udržitelnému cestovnímu ruchu.

NECSTour se zabývá především těmito záležitostmi:

- 1) Zvýšit vzdělání (znalosti): sbírání, výměna a zhodnocení dobrých zkušeností a osvědčených postupů z politiky udržitelného a konkurence schopného turismu
- 2) Zvýšit společné aktivity: rozvíjení projektů, ulehčit vyhledávání partnerů, rozšiřování projektových myšlenek a vývoje
- 3) Zvýšit odbornost: spolupráce s evropskými a mezinárodními organizacemi
- 4) Zvýšit viditelnost: podporovat strategie a aktivity členů organizace, směrem k zainteresovaným osobám a institucím

⁸⁶ Poslání svazu. *Svaz venkovské turistiky* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.svazvt.cz/>

5) Pojistit odkaz: přispívat a ovlivňovat vývoj evropské politiky cestovního ruchu

Cílem NECSTour je rozvinout a posílit ucelený rámec spolupráce regionálních rozvojových projektů a prozkoumat udržitelný a konkurenceschopný cestovní ruch následně výsledky komunikovat Evropské komisi. Pro dosažení tohoto cíle NECSTouR vyvine spolupráci mezi regionálními organizacemi v síti pro představení aplikace a implementace společných a organizovaných akcí v členských regionech. Sjednocení evropských regionů v učinění rozhodnutí, implementaci a zhodnocení politiky cestovního ruchu, aby byli schopni řídit politiku státní vlády a prosadit udržitelný rozvoj a povzbudit konkurenceschopnost v evropské nabídce.⁸⁷

Obrázek 8: Logo NECSTouR

Zdroj: NECSTour Events. *NECSTour* [online]. 2012 [cit. 2014-03-11].

Dostupné z:

<http://www.necstour.eu/necstour/nECSTOUREVENTS.page?eventId=534>

---

⁸⁷ Tourism of Tomorrow. *NECSTouR* [online]. 2014 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.necstour.eu/necstour/necstour.page>

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ŠETRNÉ FORMY TURISMU VE VYBRANÉM REGIONU

Následující kapitola se zabývá konkrétním regionem České republiky. Byl vybrán region, který má vysoké předpoklady pro udržitelný rozvoj, ve kterém se můžeme v hojné míře setkat s takřka všemi formami šetrného cestovního ruchu.

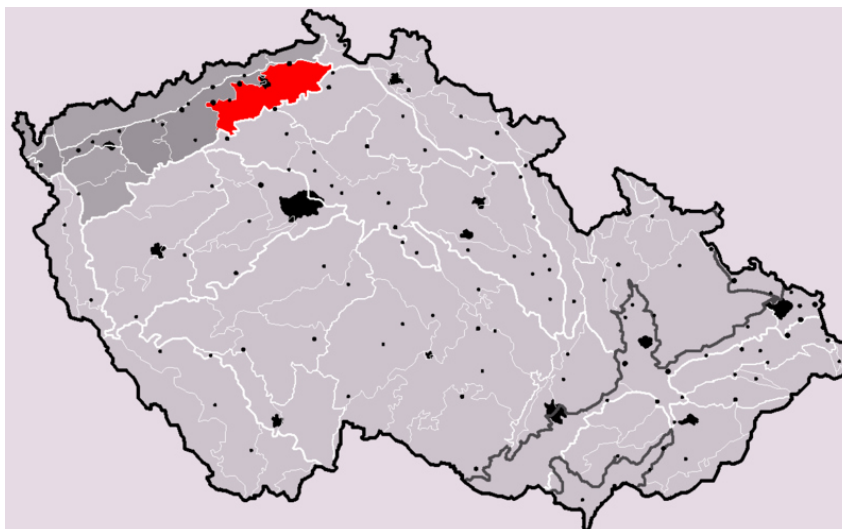
5.1 REGION ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ

Pro tuto diplomovou práci byl vybrán region České středohoří. Je to velice rozmanitý region, bohatý jak na přírodní tak na kulturní turistické atraktivity. Má poměrně kvalitní rozvinutou infrastrukturu pro šetrné formy cestovního ruchu.

5.1.1 GEOLOGICKÉ POMĚRY A PŘÍRODNÍ PŘEDPOKLADY

Region se rozkládá v severní části České republiky, má rozlohu cca 1265 km², z horopisného hlediska patří do Podkrušnohorské oblasti. Rozkládá se nad několika okresy. Mezi nejznámější města, na kterých se České středohoří rozkládá jsou: Děčín, Litoměřice, Most, Teplice a Ústí nad Labem, celkem do něj patří 15 měst a přibližně devět desítek obcí, z nichž nejznámější mohou být Bečov, Kladruby a Třebušín.

Obrázek 9: Geografická poloha Českého středohoří

Zdroj: Tipy na výlet přehledně na mapě. *Fototuristika* [online]. 2011 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.fototuristika.cz/searcher/?oblast=1>

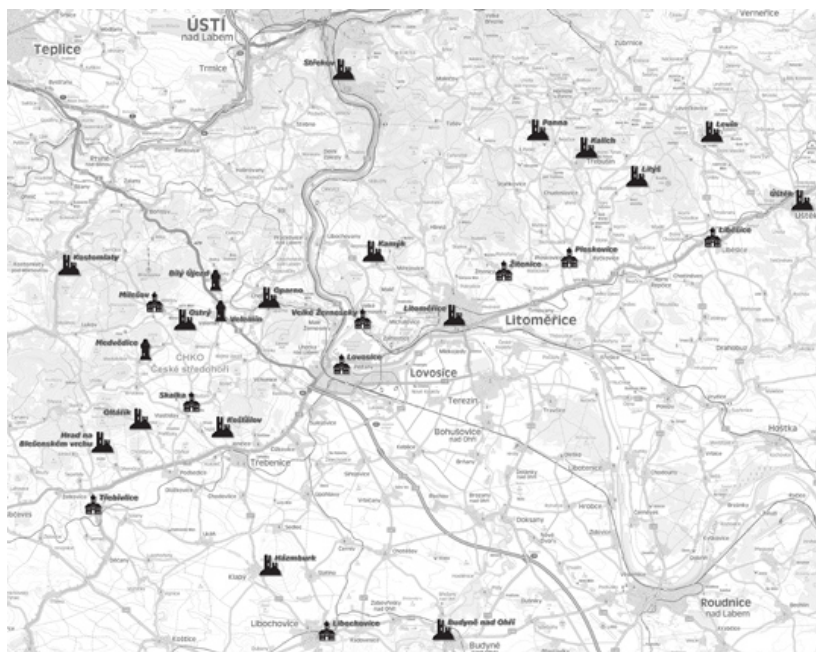
České středohoří je geologicky nejmladší pohoří v České republice, protéká jím řeka Labe, Ploučnice a Bílina, na kterých se působením zpětné eroze vytvořily vodopády (Vaňovský, Moravanský, atd.). Pohoří se podél Labe dělí na dva podceleky. Na pravém břehu je podcelek Verneřické středohoří a na levém břehu Milešovské středohoří. Toto pohoří vzniklo sopečnou činností a bývala zde největší sopečná činnost v České republice. Nyní jsou všechny sopky vyhaslé, ale je jich zde na památku opravdu mnoho. V regionu je velice málo lesů, pouze necelých 29 %. Kromě smrku jsou zde spíše listnaté stromy.

Pod tuto oblast spadají také chráněná území, od velkoplošného chráněného území, jako druhá největší chráněná krajinná oblast v Čechách České středohoří, po celkem čtyři desítky maloplošných, jak národních přírodních rezervací, tak národních přírodních památek, například Panská skála, Milešovka, Boreč či Bobří soutěska.

5.2 TURISTICKÉ ATRAKTIVITY V REGIONU

Jak je již zmíněno v podkapitolách výše, České středohoří má velice silný socio-kulturní potenciál. Nabízí nesmírné množství atraktivit pro své návštěvníky. Nachází se zde krásná města a obce s historickými centry, muzei a galeriemi, dále pak hrady, zámky, tvrze, církevní památky, technické památky (bunkry a rozhledny), také památná (bitevní) místa a mnoho dalšího. Důkazem je mapa viz níže, na které jsou znázorněny pouze hrady v regionu.

Obrázek 10: Mapa hradů regionu České středohoří

Zdroje: Vítejte v zemi hradů - vítejte v Českého středohoří!. *České středohoří - země hradů* [online]. 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.hrady-ceskeho-stredohori.cz/index.html>

V následujících podkapitolách si představíme některé památky blíže rozdělené do subregionů podle Destinační agentury Českého středohoří pro cestovní ruch.

5.2.1 LITOMĚŘICKO

Prvním významným subregionem je Litoměřicko. Dominantou tohoto subregionu a klenotem celého regionu je zámek Ploskovice. Zámek byl postaven v první polovině 18. století, je ve stylu vrcholného baroka s vystavěnou umělou jeskyní. Sloužil jako letní sídlo Habsburkům. Později za Československa zámek fungoval jako letní sídlo pro Ministerstvo zahraničí.

Za návštěvu také stojí gotický hrad Litoměřice, kde je vinařská expozice s degustačními prostory spojenými se sklepními prostory. Hrad je aktivně využíván k expozicím. Město nabízí i prohlídku historických radničních katakomb.

Velice pěkné skalnaté údolí Labe nabízí nezapomenutelnou podívanou z místa zvaného Porta Bohemica, kde řeka vstupuje do území Českého středohoří. V tomto okolí se také pěstuje takzvané žernosecké víno, které patří k jedněm z nejkvalitnějších odrůd. Kromě Labe se nachází mnoho jezer vhodných pro koupání.

Nejmenší památková rezervace Úštěk také patří k místům, které stojí za návštěvu. Pořádají se zde tradiční jarmarky, ukázka leštění polodrahokamů a tradiční ražby groše, sklepení vytesané v pískovci. V okolí Úštěku jsou také přírodní úkazy jako například Konojedské bochníky.

5.2.2 PODŘIPSKO

Dominantou je bezesporu Lobkowiczský zámek s románským hradem. Komplex začal vznikat ve 12.století v podobě románského hradu, následně byl rozšiřován v gotickém a renesančním období. Ovšem v 17.století prošel celkovou přestavbou do barokního stylu, který je zachován dodnes. Během druhé světové války zámek sloužil jako německá kasárna, později i české armádě jako vojenská škola až do roku 2009.

Zajímavostí je vodní hrad Buryně nad Ohří, kde se nachází nově zrekonstruovaná alchymistická dílna, kde kdysi údajně vyráběli zlato, jenž je ukryto na hradě. Tvrz má dvě renesanční křídla kvůli výbuchu, které zničil původní výstavbu. V komplexu je také Jandovo muzeum s výstavou pomůcek a náradí kata.

Klášter a zámek v jednom se nachází v Doksanech. Byl postaven ve dvanáctém století jako klášter, ovšem během husitství byl klášter vypleněn a v 18.století byl klášter zrušen a budova byla využívána jako kasárna a nemocnice, následně přestavěn na panské sídlo s barokními a anglickými zahradami. Zámek má i svou vlastní vinici. Nejpůsobivější částí komplexu je románská krypta a celková románská atmosféra. Dnes je klášter opět obsazen řádovými sestrami.

„Štětí je vstupní branou do CHKO Kokořínsko a pro rozmanitý ráz krajiny je častým cílem pěších i cykloturistů. Dominantou města je pozdně barokní kostel sv. Šimona a Judy, za prohlídku stojí i oddychová zóna na nábřeží Labe.“⁸⁸ Jednou za dva roky se zde koná velká kulturní akce Národní festival dechových orchestrů a mažoretkových souborů (FEDO).

Samozřejmě se zde nachází také hora Říp, podle které je subregion pojmenovaný. Je to významná hora dějin českého národa a patří i k jedním ze symbolů našeho národa. Stojí zde památní kaple, rotunda svatého Jiří se sochou svatého Jiří s drakem. Horu křížuje několik turistických značených cest. V tomto subregionu je veliké množství muzeí a galerií, ale na druhou stranu i koupališť a sportovních center.

5.2.3 ÚSTECKO

V tomto subregionu se většina památek a atraktivit nachází přímo v městě Ústí nad Labem. *„Na skalním ostrohu nad labským údolím v Ústí nad Labem se vypíná jeden z našich nejromantičtějších hradů a nejlépe dochovaných zřícenin – hrad Střekov. Jeho silueta je již po staletí symbolem města Ústí nad Labem.“⁸⁹* Hrad pochází ze 14.století, nechal ho postavit Jan Lucemburský kvůli bezpečnosti plaveb na Labi a vybírání cla.

Přímo ve městě se nachází dále zámek Větruše, odkud je vyhlídka na labské údolí a na Krušné hory. Na záměcku se nachází přírodní a zrcadlové bludiště a sportoviště. Zámek funguje jako hotel.

---

⁸⁸ Podřipsko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/podripsko/>

⁸⁹ Ústecko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/ustecko/>

Dominantou města je kostel Nanebevzetí Panny Marie v centru města. Kostel je zajímavý svou šikmou věží, kterou posunulo o dva metry z vodorovné osy bombardování v roce 1945 a gotickým oltářem z 15.století.

Ústí nad Labem má také známou zoologickou zahradu, která pomáhá zachraňovat ohrožené druhy zvířat. Chová přes dvě stovky druhů zvířat. Mají zde zábavné kouty pro děti, například Dětský svět s tobogany a maketami zvířat nebo Naučnou dinosauří stezku.

V okolí Ústí nad Labem je nespočet vodopádů. Nejvyšší je Vaňkovský vodopád měřící 12metrů, patří mezi nejvyšší v celém Českém středohoří. Většina ostatních vodopádů má kolem 10 metrů. Velice známý je Budovský vodopád, který je proslulý i v Rakousku, jelikož byl použit jako předloha do Vídeňské opery.

Velké Březno je další atraktivitou v ústeckém subregionu díky zámku Březno a známém pivovaru Velké Březno, který je možné si prohlídnout na exkurzi. Zámek je postaven v novorenesančním stylu a je obklopen překrásnými parky v anglickém stylu se vzácnými keři a stromy.

Neobvyklou atraktivitou je skanzen s tematikou tradiční vesnice v 19.století a života lidí na vesnici. Ve skanzenu jsou k vidění typické roubené baráčky, typická vesnická škola, mlynářství, stará železnice, muzeum železnice a konají se zde dobové jarmarky.

5.2.4 LIBOCHOVICKO

Doménou toho subregionu je obec Peruc a její okolí, kde se nachází spousta turistických stezek vedoucích na památná místa z českých dějin, například k Boženině studánce, jednomu z nejstarších stromů u nás či rozhlednu ve stylu keltského opevnění. Přímo v Peruci se pak podívat na barokní zámek, kde se nachází pamětní síň věnovaná Emilu Fillovi, kubistickému malíři.

Další úchvatnou atraktivitou je zámek Libochovice. Zámek je postaven v renesančním stylu a stojí na místě původní gotické tvrze, zůstala pouze gotická kaple. K zámku se pojí pověst s kouzelným zrcadlem, které podle pověr

navrací mládí. Kuriozitou jsou netypické předsíně se stropy vykládanými mušlemi, reliéfy mořských tvorů na stěnách a atypické rostliny z Afriky a Asie.

„Starobylé město Třebenice, ležící na Lovosicku v krásné krajině Českého středohoří, je proslulé ovocnářstvím a dobýváním českého granátu. Malebné pozadí města tvoří hora Košťálov se zříceninou bývalého královského hradu. V Třebenicích je Muzeum českého granátu, které nabízí ucelený přehled těžby a zpracování českého granátu, kolekci šperků z českého granátu.“⁹⁰

V neposlední řadě je zde zřícenina hradu Hazmburk se dvěma dochovanými věžemi, odkud je nádherný výhled na krajinu a do širokého okolí.

5.2.5 VERNEŘICKO

Tento subregion dominuje spíše přírodními předpoklady. Nabízí nejvíce přírodních rozmanitostí v Českém středohoří. Důležitým prvkem je rezervace Vrabinec. *„Důvodem ochrany přírody je fakt, že jde o ostrov teplomilné květeny v jinak chladnější a vlhčí části chráněné krajinné oblasti České středohoří. Nachází se nad svahy Babětínského údolí, které je od roku 1993 chráněno státem.“⁹¹*

V oblasti také turisty, převážně milovníky lezení, zaujme soubor skalních masivů a věží, dosahující výšky až 15 metrů pojmenované Ptačí kameny. Kvůli bezpečnosti jsou již ve skalách připraveny úchyty.

Bobří soutěska je skalnatá rokle rozkládající se podél Bobřího potoka. Můžeme zde vidět několik živelných vodopádů. Roste zde vzácná květena a taktéž tu žijí vzácní živočichové (například konipas horský a skorec vodní). Pro turisty ideální stinné místo pro pěší turistiku za parného léta.

Přírodní rezervace Kamenná hůra také poskytuje útočiště vzácným živočichům a vyskytují se zde vzácné rostliny. Ze zástupců vzácných živočichů zde můžeme zpozorovat krutihlava obecného, puštíka obecného či čápa černého. Z rostlin tu roste vranec jedlový či brslen evropský.

---

⁹⁰ Libochovicko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/libochovicko/>

⁹¹ Verneřicko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/vernericko/>

Celá oblast má typický venkovský ráz. Nachází se zde kozí farmy. Pro účely cestovního ruchu jsou v oblasti značené cyklostezky, běžkařské trasy a raritou jsou značené koňské stezky.

K přírodním atraktivitám na Verneřicku se připojuje i nejvyšší betonová stavba v České republice vysílač Buková hora. Nedaleko od vysílače se nachází veliká přírodní zajímavost. Hluboké trhliny v zemi, kde se i v létě udržuje led, říká se jim Ledové jámy.

5.3 REGIONÁLNÍ FORMY ŠETRNÉHO CESTOVNÍHO RUCHU

České středohoří je poměrně všestranný region s kvalitní širokou základnou potenciálů cestovního ruchu. Přesto je tento region cílem spíše domácích turistů. Hlavní destinací České republiky je Praha a její nejbližší okolí, odkud se pořádají hromadné výlety do vzdálenějších známých míst od Prahy (jako jsou Karlovy Vary, zámek Hluboká a podobně), ale tento region, bohužel, nemá takovouto „podporu“ v přísunu turistů. České středohoří tedy jezdí navštívit jen vážní zájemci o prozkoumání této oblasti individuálně, což nahrává šetrným formám cestovního ruchu. V případě zahraničních turistů převážně pěší a cykloturistice. V následujících podkapitolách si představíme blíže jednotlivé možnosti realizace šetrných forem turismu.

5.3.1 CYKLOTURISTIKA

Řízení regionu České středohoří se velice snaží využít přírodní potenciál dané oblasti a angažuje se v rozvoji sítě cyklotras a kvalitních cyklostezek pro turisty. Největší cyklotrasou v regionu je Labská stezka, která se táhne celým regionem, vede z Prahy až do Německa, jak je možno vidět na mapě.

Obrázek 11: Labská stezka

Zdroj: Labská stezka a cyklotrasy. *České středohoří* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/labska-stezka-a-cyklotrasy/>

Labská stezka není pouze pro cyklisty, ale i pro pěší turisty, pro bruslaře, v zimě pro běžky a mnoho dalších. „Tato stezka má v rámci cestování opravdu co nabídnout. Ať už máme na mysli přírodní krásy, historické památky či sportovní a kulturní vyžití. Plánovat si zde můžeme jednodenní i vícedenní výlety s možností ubytování či využít různých kombinací dopravy.“⁹² Labská cesta má označení číslo 2, hlavními průjezdními body jsou města Mělník, Štětí, následně Litoměřice, dále Ústí nad Labem a Děčín, pak už následují hranice s Německem a německá část, která končí až v Drážďanech. Cílem návštěvníků této cyklotrasy nejčastěji bývá Českosaské Švýcarsko, Podřipsko.

⁹² Labská stezka a cyklotrasy. *České středohoří* [online]. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/labska-stezka-a-cyklotrasy/>

Labská stezka ovšem není jediná cyklotrasa v regionu. Nachází se zde na desítky možných tras na vyjíždku, které návštěvníka dovedou k dalším atraktivitám regionu.

Pro jednodušší a rychlejší dopravu je v případě potřeby návštěvníkům k dispozici také cyklobus, vlak či přívozy, které jsou vybavené právě na převoz cyklistů i s koly. Na cyklotrasách byla zbudována i informační centra a místa pro odpočinek (tak zvaná odpočívadla). Infocenter je podél Labské stezky na tři desítky.

5.3.2 PĚŠÍ TURISTIKA

„Jen málo kde v naší zemi se tak harmonicky prolínají přírodní krásy s historickými výtvoři lidské činnosti, jako je tomu v Českém středohoří. Jedním z dokladů tohoto tvrzení jsou četné pozůstatky středověkých hradů, umístěné na vrcholcích strmých kopců sopečného původu. Odsud hrdě shlíží na bohatou kulturní krajinu, ne nadarmo nazývanou Zahradou Čech.“⁹³

Výhodou tohoto regionu pro rozvoj pěší turistiky je, že všechny památky jsou zde poměrně blízko od sebe, v dochůzkové vzdálenosti. Kdyby tomu tak nebylo, spíš bychom se tu setkávali s autoturistikou. Turistické cesty mívají většinou za cíl kulturní a přírodní památky.

V případě regionu Českého středohoří nejsou turistické trasy zcela označené, nějakým chybí pouze krátký neoznačený úsek, některé trasy propagované na internetu nejsou v terénu značeny vůbec. Pro zdárné dosažení cíle je potřeba velká dávka intuice a výborného orientačního smyslu. Trasy jsou na webových stránkách regionu popsány, ale to není pro kvalitní destinaci přípustné řešení. Některé turisty může tento takzvaně orientační běh bavit, ale je potřeba vymyšleným trasám doplnit označení.

Organizační jednotka regionu pro turisty již vymyslela 5 různých tras a naučných stezek se zajímavostmi k vidění. Například „*Za starými řemesly a hrady do Českého středohoří*“ – cesta začíná na hradu Košťálov a vede přes blízké sousedící hrady směrem na horu Milešovka, „*Bunkry v okolí Větruše*“ – jedná se o virtuální stezku, kdy přímo v terénu není žádné značení, pouze je

⁹³ Za starými hrady a řemesly Českého středohoří. *České středohoří* [online]. 2008 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.cz/turisticke-trasy/za-starymi-hrady-a-remesly.htm>

udržováno okolí historických bunkrů, návštěvníci si musí nastudovat cestu dopředu a na místě se spoléhat na vlastní orientaci či satelitní navigaci, „*Horami na jih od Děčína*“ – pěší stezka návštěvníky navádí nejen na hrady, ale i na jiné kulturní památky cestou přes pastviny⁹⁴ a dále.

5.3.3 EKOTURISTIKA A AGROTURISTIKA

Tyto formy cestovního ruchu lze v daném regionu provozovat ve spolupráci s chráněnou krajinnou oblastí Českého středohoří a českým svazem ochránců přírody. Dobrým nástrojem realizace šetrných forem turismu jsou vzdělávací programy na základních školách v regionu. „*Zajímavou příležitostí je také studium nových biotopů (např. přirozená sukcese, introdukce nových druhů) na rekultivovaných plochách např. v okolí jezera Milada nebo na Habrovické výsypce.*“⁹⁵

Okruhy aktivit ekoturismu provozované v rámci regionu jsou:

- starost o památky a krajinu
- údržba ekologicky významných chráněných území
- zkrášlování krajiny
- provádění přírodovědeckých výzkumů
- ochrana vzácné biodiverzity (výzkumy)
- vydávání publikací o poznatcích

Základem agroturistiky jsou objekty zajišťující ubytování návštěvníkům. Pro agroturistiku je typické ubytování v soukromí neboli jednotlivé ubytování. Pro tuto formu ubytování je vhodná maximální kapacita do deseti osob. Návštěvníci jsou většinou ubytováni v penzionech, srubech, chatkách, chalupách.

Na ubytování jsou kladeny vysoké nároky na kvalitu, což je při velikosti ubytovacích zařízení poměrně složité, jelikož se personál sestává převážně pouze z majitele a jeho rodinných příslušníků. „*V těchto zařízeních se většinou předpokládá zajištění celodenního stravování hostů. V zásadě to znamená*

---

⁹⁴ Turistické trasy v Českém středohoří. *České středohoří: zapomenutý ráj* [online]. 2011 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.cz/turistika/turisticke-trasy.htm>

⁹⁵ Environmentální turistika a agroturistika. *Mikroregion Milada* [online]. 2012 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.milada-vylety.cz/envinronmentalni_turistika_a_agroturistika.html

*zřízení restaurace jako součást ubytovacího zařízení, a tedy mít i kvalifikovaný personál.*⁹⁶ Zde narážíme na problém a složitost kvalitně poskytovaných služeb ubytování v agroturistice. Pokud nemá nikdo z rodinných členů pracujících v zařízení odbornou způsobilost, je zapotřebí sehnat kvalifikovanou sílu. Bývá komplikované sehnat takového zaměstnance, ale ještě složitější zaměstnance zaplatit.

„Ten, kdo chce být úspěšným provozovatelem venkovské turistiky a agroturistiky, by se měl postarat i o volný čas svých hostů. Dobře organizovaná turistika tedy obsahuje i řadu zajímavých a atraktivních doprovodných programů. Doprovodný program umožňuje podnikateli i určitou specializaci a tedy i výjimečnost v nabídce.“⁹⁷ Programy nemusí pořádat přímo provozovatel ubytovacího zařízení, ale měl by je minimálně pro své hosty zprostředkovat. Spolupráce podnikatelů v tomto oboru je velice důležitá. Doprovodné programy by se měly vztahovat k místní (venkovské) historii, kultuře a těžit z jejich specifík.

5.3.4 TURISTICKÉ SUBJEKTY ŠETRNÉHO CESTOVNÍHO RUCHU V REGIONU

Jak je již zmíněno výše, České středohoří je velice perspektivní region s velkým potenciálem pro venkovský cestovní ruch a stávající nabídka objektů cestovního ruchu toto pouze potvrzuje. V oblasti je velké množství statků a farem jak pro agroturistiku, tak pro ekoagroturistiku. Mezi nadějná rozvíjející se centra pro venkovskou turistiku jsou: Panenský Týnec, Petrohrad, Podbořany, Březno, Krásný Dvůr, Postoloprty.

Níže popsany podnikatelský subjekt cestovního ruchu je nejtypičtější druh ubytovacího a rekreačního zařízení pro venkovský cestovních ruch. V některých zařízeních je navíc například bazén a sportoviště či na farmě pěstují klasické zemědělské plodiny, ale takto komplexně vybavený objekt je opravdu výjimečně.

---

⁹⁶ REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA ÚSTECKÉHO KRAJE. *Koncepce rozvoje agroturistiky s využitím přírodního bohatství Ústeckého kraje*. Deliteus, 2008, 57 s.

⁹⁷ REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA ÚSTECKÉHO KRAJE. *Koncepce rozvoje agroturistiky s využitím přírodního bohatství Ústeckého kraje*. Deliteus, 2008, 57 s.

V následující podkapitole si přiblížíme jeden objekt cestovního ruchu, soudě podle zmínek na turistických portálech velice známý a oblíbený.

5.3.4.1 *Ekofarma Babiny*

Babiny jsou ekofarma, nabízející široké spektrum služeb a rekreačního vyžití. Nachází se nedaleko od obce Homole u Panny, která leží v chráněné krajinné oblasti České středohoří. V bezprostřední blízkosti farmy se nachází památky jako zámek Velké Březno, zámek Ploskovice nebo skanzen Zubnice.

Farma je v soukromých rukou od roku 1991, kdy se farma rozkládala na 70 hektarech půdy, dnes její majitelé obhospodařují přes 1000 hektarů půdy. Od roku 1998 se Babiny staly členem svazu PRO-BIO a byl jim udělen statut ekologické farmy (ekofarmy), tedy že neporušují přirozený koloběh přírody. Farma se zabývá nejen chovem dobytka, ale také sadovnictvím.

Ubytovací kapacita objektu je 20 lůžek. Návštěvníci jsou ubytováni v samostatných dřevěných zánovních čtyřlůžkových chatkách. Hosté mají možnost přivést si a přenocovat ve vlastních stanech za symbolickou cenu. Sociální zařízení je hromadné pro všechny chatky, případně stany. Možnost parkování v areálu farmy je samozřejmostí.

Vedení farmy se velice aktivně snaží zapojit do vzdělávacích kurzů pro základní školy. Pořádá exkurze pro děti, kde si dozví o životě na farmě a můžou za dozoru zkušeného lektora vyzkoušet, jak se správně pečuje o domácí zvířata, například jak a čím je krmit. Na farmě pěstují koně, krávy, kozy, prasata, ovce, králíky, ale i psi a kočky. Návštěvníci si mohou vyzkoušet dojení dobytka, čištění stájí a koní, ale i oblíbenou projížďku na koni. Nabízí v průběhu exkurze i občerstvení.

Obrázek 12: Vzdělávací akce

Zdroj: Fotogalerie. *Ekofarma Babiny* [online]. 2010 [cit. 2014-03-12].

Dostupné z: <http://www.ekofarma-babiny.cz/fotogalerie/2011/Akce-na-srubu/index.php>

Důležitým nabízeným prvkem farmy je práce s koňmi. Nabízí vyjížďky na koni ve volném terénu pod dohledem zkušeného jezdce. Do volného terénu vyjíždí i se začátečníky a s dětmi, pro které speciálně chovají poníky. Organizují jak krátké (například hodinové), tak i delší několika hodinové nebo vícedenní vyjížďky s přespáním a tématickým podkladem, s návštěvou klientem zvoleného objektu, třeba hradu či skanzenu. Trasa vyjížďky je vždy naplánována podle přání klienta. V nabídce farmy je i ustájení koní.

Farma nabízí zajištění jakýchkoli společenských událostí oslav, svateb, firemních akcí, pro které má ve svém areálu speciální srub udělaný ve westernovém stylu. Nabízí cateringové služby i s obsluhou a živou hudbou. Vše podle přání klienta, od grilovaného prasete či drůbežního přes druh čepovaného piva. Opravdu úctyhodné plnění přání klienta.

5.4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA DESTINACE

Jako každý dobře fungující podnikatelský subjekt i destinace cestovního ruchu, jakožto obchodní celek, by měla mít kvalitní vedení. Komplexní dohled nad zkoumaným regionem obstarává agentura pro cestovní ruch s názvem Destinační agentura Českého středohoří o.p.s.

Tato organizace je velice mladá, vznikla teprve před necelým rokem a půl. Do registru byla zapsána 12.11.2012 se statutem obecně prospěšná společnost. Zakladatelem organizace jsou Ústí nad Labem, Litoměřice a Biskupství Litoměřice. *„Hlavní snahou zřízené organizace destinačního managementu je koordinace záměrů klíčových aktérů v oblasti cestovního ruchu.“⁹⁸* Mezi hlavní oblasti činnosti organizace patří:

- informační podpora a podpora v rozhodování ohledně regionálního rozvoje a životního prostředí
- péče o životní prostředí, ochrana přírody, péče o kulturní dědictví
- vzdělávání pracovníků turismu a osvěta návštěvníků
- podpora projektů zaměřených především na oblast udržitelného rozvoje regionu a na životní prostředí
- podpora rozkvětu šetrného cestovního ruchu včetně realizace služeb (primárních a návazných), například informačních služeb
- budování spolupráce se zahraničím, především kvůli regionálnímu rozvoji, ochraně životního prostředí, vzdělávání v turismu
- prezentace regionu, účast na veletrzích a výstavách
- vytváření a distribuce propagačních materiálů a publikací
- zprostředkování služeb (například ubytování)
- zajištění odborné průvodcovské činnosti

---

⁹⁸ Představení Destinační agentury České středohoří, o.p.s. *České středohoří* [online]. 2013 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/predstaveni-destinacni-agentury/>

Destinační agentura má na starosti celý region, základem je chráněná krajinná oblast České středohoří, včetně subregionů (Ústecka, Litoměřicka, Teplicka, Děčínska a Podřipska). Velkou pozornost agentura soustřeďuje na cykloturistiku, především na Labskou stezku. Začátkem letošního roku byl vydán oficiální cyklo-průvodce po Labské stezce, na jehož výrobě se Destinační agentura podílela. „*Cyklisté jej mohou získat zdarma v turistických informačních centrech nebo v zařízeních s certifikací Cyklisté vítáni, a to v češtině, němčině, angličtině a holandštině, říká Daniel Mourek, koordinátor Labské stezky a vice-prezident Evropské cyklistické federace.*“⁹⁹ Průvodce popisuje celou trasu Labské stezky v Čechách i v Německu.

Pro letošní sezónu Destinační agentura připravila novou pěší stezku, která je zaměřená na poznávání hornin a neprozkoumaných přírodních oblastí. Bude upravena i pro nový typ aktivní turistiky geocaching, agentura spolupracuje organizátory tohoto typu zábavy a připravilo v této oblasti několik „kešek“. Informační tabule jsou samozřejmostí.

Jedním z nástrojů pro lepší služby a péči o zákazníka jsou informační centra. Rozsah a kvalita sítě informačních center vypovídá o kvalitě regionu samotného. Infocentra jsou velice zásadní při reprezentaci regionu, jelikož zde dochází k přímému kontaktu s návštěvníkem, musí být kladen důraz na řádně proškolený personál.

Infocentra se nachází ve městech a větších obcích, především těch ležících na trase Labské stezky, kde je největší koncentrace turistů. Nachází se v následujících lokalitách: Ústí nad Labem, Děčín, Litoměřice, Lovosice, Štětí, Roudnice nad Labem.

Destinační organizace na svých stránkách vyzývá každého, kdo má zájem ke spolupráci, aby se přihlásil.

---

⁹⁹ Oficiální průvodce po Labské stezce. *České středohoří* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/aktuality/aktualita/47-Oficialni-pruvodce-po-Labske-stezce/>

5.4.1 DESTINAČNÍ FOND

Destinační fond je společný fond pro celý region a oblast Českého středohoří. Nadační fond vznikla na podporu všech činností a aktivit prospívajících rozvoji Českého středohoří, který je skutečně mimořádně cenným územím s exkluzivní turistickou atraktivitou. Destinační fond byl zřízen dne 2.4.2012 Destinační agenturou České středohoří.

Heslo organizace spravující destinační fond je *„Jsme odhodláni toto území, v kterém žijeme, působíme a podnikáme, chránit a rozvíjet k jeho prospěchu. Věříme, že rozvoj cestovního ruchu napomůže zlepšení života v tomto regionu, zejména pro jeho obyvatele. Podporujeme takový turistický rozvoj, který návštěvníky a obyvatele regionu spojuje, nikoliv rozděluje.“*¹⁰⁰

Fond zřízený destinační agenturou je určen čistě pro rozvoj turismu v Českém středohoří. Hlavními přispěvateli do fondu jsou krajská samospráva obce, místní podnikatelé angažovaní v cestovním ruchu a státní organizace na ochranu přírody. Každý přispěvovatel dostane oproti jeho příspěvku určitou protihodnotu. Vyčíslení protihodnot oproti příspěvku viz příloha číslo 1.

Mezi hlavní oblasti využití příspěvku z fondu patří:

- propagace přispívajících podnikatelů v širším regionu, například propagace v rámci regionu na veletrzích, prezentace na webových stránkách regionu a dále na internetu, finanční podpora na vydávání vlastních turistických katalogů
- financování regionální dopravy, turistické autobusy, vlaky a přívozy
- výpomoc přispěvovatelům při tvorbě a následném poskytování turistických produktů a nabídek
- společné plánování a tvorba turistických regionálně významných projektů s ohledem na prospěch přispěvovatele

Principem destinačního fondu je partnerství a spolupráce všech zúčastněných a podílejících se subjektů. *„Důvodem zřízení Destinačního fondu*

---

¹⁰⁰ Destinační fond. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2013 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/destinacni-fond-1/>

*je společné odhodlání všech zúčastněných subjektů rozvíjet po vzoru vyspělých evropských destinací systematicky a společně cestovní ruch jako jeden z pilířů rozvoje regionu, který nepřispívá k poškozování přírodních hodnot.*¹⁰¹ Cílem fondu je dlouhodobá finanční podpora pro rozvoj turismu v Českém středohoří založená na odpovědnosti a společně sdílených nákladech.

5.4.2 PODRUŽNÉ ORGANIZAČNÍ JEDNOTKY V REGIONU

Region České středohoří je součástí několika organizací a certifikačních institucí povětšinou týkajících se ochrany přírody. Hlavní destinační agentura si je velice vědoma přírodních pokladů ve své oblasti a dělají vše, co je v jejich silách, pro zachování tohoto unikátu.

5.4.2.1 Launensia

Launensia je svaz ochránců přírody sídlící v Ústí na Labem. Tato organizace přispívá k ochraně přírodního dědictví na severozápadním území České republiky již od roku 1998 a má statut pozemkového spolku pod organizací na ochranu přírody. Specializují se na péči o ohrožené druhy živočichů a rostlin a ochranu chráněných území, budují v chráněných územích naučné stezky a vydávají tiskoviny, kde propagují přírodní hodnoty našich krajin.

*Členi organizace jsou zároveň pracujícími „v poli“. „Úspěchem je pro nás dosažení žádoucího stavu na lokalitách, které jsou součástí našeho pozemkového spolku, zejména tam, kde se daří podporovat populace ohrožených evropských druhů orchidejí a přispět k zachování jejich druhového bohatství.*¹⁰²

V dnešní době Launensia má pod svou ochranou a péčí zhruba dvě desítky území. Snaží se zde, v České republice, vypěstovat i nové druhy květin a rozšířit populaci stávajících druhů, například několik evropských druhů z čeledě orchidea.

---

¹⁰¹ Destinační fond. České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s. [online]. 2013 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/destinacni-fond-1/>

¹⁰² Launensia [online]. 2010 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.launensia.cz/>

„Na práci našeho spolku se postupně zasloužilo přibližně 25 pracovitých členů a příznivců, vzhledem k rozsahu a náročnosti našich prací rádi uvítáme každou pomocnou ruku.“¹⁰³ Činnost pozemkových spolků je řízena dosti přísnými pravidly, která zajišťují, že svěřené pozemky dostávají správnou péči.

Organizace si klade tyto cíle:

- dále odkupovat cenné ohrožené přírodní lokality a území, kde hrozí veliké nebezpečí, například vykácení lesa, rozorání, zničení květnatých luk, odvodnění mokřadu
- dále odkupovat polnosti vhodné pro rekultivaci přírody (výsadba rostlinstva, obnovení mizejících vodních toků)
- zajistit všem spravovaným pozemkům nejlepší vhodnou péči
- propagovat ideu myšlenkových spolků a organizací chránících přírodu mezi širokou veřejností¹⁰⁴

5.4.2.2 Cyklisté vítáni

Cyklisté vítáni je organizace podporující zařízení přizpůsobená potřebám cyklistů v oblastech zaměřených převážně na šetrný cestovní ruch. Pro dobrou orientaci návštěvníka jsou vhodným zařízením, tedy zařízením splňující potřebné podmínky, organizace udělí certifikaci. „K získání certifikace Cyklisté vítáni musí objekt splnit specifická kritéria. Z volitelných je nutné splnit alespoň tři, resp. dvě kritéria u turistických cílů.“¹⁰⁵

Každý druh zařízení musí splňovat jiná kritéria. Kritéria se dělí na čtyři skupiny pro ubytovací zařízení, pro stravovací zařízení, pro kempy a pro turistické cíle.

Pro ubytovací zařízení hlavními kritérii jsou:

1. možnost ubytování minimálně na jednu noc
2. nabídka výživné snídaně

---

¹⁰³ O nás. *Launensia* [online]. 2010 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <http://www.launensia.cz/index.php?page=2>

¹⁰⁴ Cíl kampaně. *Místo pro přírodu* [online]. 2010 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mistoproprirodu.cz/cil-kampane/>

¹⁰⁵ Podmínky certifikace. *Cyklisté vítáni* [online]. 2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cyklistevitani.cz/Podminky-certifikace.aspx>

3. prádelna pro hosty, na vyprání oblečení a především sportovní výstroje
4. uzamykatelné boxy či místnost pro uschování kol bez poplatku
5. výbava pro opravy kol, nářadí či náhradní díly
6. výbava pro možnost umytí jízdního kola
7. základní lékárnička
8. informační tabule pro cyklisty Cyklisté vítáni

Základní kritéria pro stravovací zařízení:

1. přizpůsobení nabídky občerstvení, především nápojů, potřebám klientů, neměl by chybět nějaký osvěžující nápoj, takzvaný cyklonápoj, například bylinkové / ovocné čaje
2. v nabídce by mělo být minimálně jedno teplé jídlo, variantu nesmaženého vegetariánského jídla se sníženým obsahem tuku a to po celou dobu provozní doby
3. kvalitní odstavné místo pro jízdní kola, popřípadě zavazadla, ideálně zastřešené a na dohled hosta či bezplatná uzamykatelná místnost
4. vybavení nářadím na opravy kol
5. základní lékárnička
6. informační tabule pro cyklisty Cyklisté vítáni

Základní kritéria pro kempy:

1. oddělené zóny pro stanování pro cyklisty a další nemotorizované klienty
2. musí být hladké, travnaté rovné povrchy pro stanování
3. odstavné zastřešené možnosti pro jízdní kola v bezprostřední blízkosti stanové zóny nebo uzamykatelná místnost, parkování kol bez poplatků na území kempu
4. možnost praní oblečení a cyklistické výstroje
5. výbava pro opravy kol, nářadí či náhradní díly
6. výbava pro možnost umytí jízdního kola
7. základní lékárnička
8. informační tabule pro cyklisty Cyklisté vítáni, informace a aktuality

Základní kritéria pro turistické cíle:

1. zastřešené bezplatné odstavné místo či uzamykatelná místnost pro jízdní kola, případně zavazadla
2. výbava pro opravy kol, nářadí či náhradní díly
3. základní lékárnička
4. informační tabule pro cyklisty Cyklisté vítáni

Každá kategorie má navržených několik dalších kritérií, které jsou dobrovolné, pro jejich obsáhlost nejsou jednotlivá kritéria vypsána za každou jednotlivou kategorií, nýbrž nejčastěji se opakující kritéria jsou uvedena níže:

1. prodej turistických a cyklistických map
2. nabídka výletů po okolí od partnerských podnikatelů
3. přístup na bezplatný internet
4. veškeré informační a propagační materiály v cizích jazycích
5. nejnnutnější základní potraviny na prodej
6. zajištění přepravy zavazadel pro návštěvníky

Organizace úzce spolupracuje s dalšími již zmíněnými organizacemi v daném regionu a v oblasti cyklistiky dále například s organizacemi Greenways, Drážní stezky. Angažuje se nejen v Českém středohoří, ale po celé České republice. Vyskytuje se například v jihomoravském kraji, kde spolupracují s organizací Moravské vinařské stezky.

Obrázek 13: Logo Cyklisté vítáni

Zdroj: Kritéria pro turistický cíl. *Cyklisté vítáni* [online]. 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.cyklistevitani.cz/Podminky-certifikace/Turisticky-cil.aspx>

5.4.3 PŘÍNOS TURISMU V REGIONU A PROPAGACE REGIONU

Region Českého středohoří má poměrně kvalitní destinační řízení. Jsou členem několika organizací, zaměřených především na ochranu přírody. Tedy je vidět, že se snaží ochraňovat a vylepšovat stav svého regionu, kultivovat přírodu ve své oblasti a rozvíjet udržitelný cestovní ruch, který přináší finanční prostředky pro potřebné náklady.

„Cílíme zejména na náš poklad – Labskou stezku – a zlepšování služeb, od informační infrastruktury po zázemí. Společně s CHKO České středohoří a za pomoci Lesů ČR a dalších organizací připravujeme nové naučné stezky, které návštěvníky zavedou do míst, kam by jinak cestu nehledali.“¹⁰⁶ Další oblast zaměření je Verneřické středohoří, vybudovat řádné napojení na okolní pěší stezky a cyklotrasy, propracování informační infrastruktury, destinační agentura by ráda upozornila na industriální historii oblasti a také na zaniklé církevní památky. Většina projektů v subregionech spolu spolupracuje a soustředí se na vylepšení Labské stezky.

Další oblasti, které se agentura chystá v regionu rozvinout pro turistické návštěvníky, jsou sportovní a kulturní akce se zaměřením zejména na lidovou architekturu.

Destinační agentura taktéž pořádá masivní propagační akce, ve kterých jí pomáhá občanské sdružení Středohoří sobě, které pořádá propagační akce, ale také exkurze a kulturní a společenské akce.¹⁰⁷

Pro názornost uvedeme příklad jedné z posledních masivních propagací. Tato propagační akce se konala v Praze v nákupním centru v Letňanech. Probíhala zde velkolepá reklamní prezentace v podobě billboardů, která vzbudila obrovský zájem návštěvníků, na základě kterého se konala o pár měsíců později další propagační kampaň v podobě fotografické výstavy na stěnách a roll-upech, ohledně vinařské oblasti a kulturních akcí pořádaných při příležitosti sklizně ve všech hlavních vinařských centrech regionu, i

---

¹⁰⁶ České středohoří lidé neznají, změnit to má reklamní kampaň. *Místo jako značka* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mistojakoznacka.cz/article/ceske-stredohori-lide-neznaji-zmenit-to-ma-reklamni-kampan/124/1/0>

¹⁰⁷ *Středohoří sobě, o.s.* [online]. 2010 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://stredohorisobe.wz.cz/>

s ochutnávkou vín.¹⁰⁸ Akce opět měla veliký úspěch a nalákala do regionu velké množství návštěvníků. Pro úspěch se Destinační agentura rozhodla tuto akci každoročně opakovat.

Největší přínos regionu přináší Labská stezka, která přitahuje do regionu veliký počet návštěvníků, především cyklistů, ale slouží také místnímu obyvatelstvu, zlepšuje dopravní infrastrukturu a představuje infrastrukturu pro volno-časové aktivity. Po vzoru Labské stezky se budují další páteřní cyklostezky, například cyklostezka Ploučnice. *„Musíme si uvědomit, že jejich rozvoj je přínosem k ekonomické konkurenceschopnosti kraje. Rozvoj infrastruktury přináší vyšší mobilitu obyvatel, rozvoj podnikání spojený s cyklodopravou a samozřejmě přínosy v oblasti turismu.“*¹⁰⁹

Neopomenutelným přínosem šetrného cestovního ruchu pro region je zachování tradiční místní kultury, lidové architektury, tradic a zvyků. Přísun příjmů napomáhá rozvoji regionu a dobrým životním podmínkám. Stabilizuje obyvatelstvo na venkově, vzbuzuje v nich loajalitu a hrdost vůči svým obcím.

Přínos z turismu se dotýká hned několika oblastí. Napomáhá financovat ochranu přírody, opravy památek, tvoří finanční příjem pro místní podnikatele, tvoří pracovní místa pro místní obyvatele, stabilizuje demografické faktory, přináší finance pro rozvoj infrastruktury.

---

¹⁰⁸ CHRÁSTECKÝ, Ivo. Destinační agentura České středohoří začíná být vidět. *Ústecký deník.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://ustecky.denik.cz/z-regionu/destinacni-agentura-ceske-stredohori-zacina-byt-videt-20121019.html>

¹⁰⁹ Cyklostezky Labe a Ploučnice začínají ožívat stavební aktivitou. *Ústecký kraj* [online]. 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1664975&p1=182886

5.5 SWOT ANALÝZA REGIONU

Tabulka 4: SWOT analýza regionu České středohoří

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • nádherná krajina • veliké množství turistických atraktivit – památek • dobrá dostupnost z Prahy • produkce biopotravin nejen pro potřeby farmy • vysoký zájem o cykloturistiku a pěší a poznávací turistiku • hrdost místních obyvatel na svůj region 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečné povědomí o regionu u potenciálních klientů, ač je krajina srovnatelná s Českým krasem • nedostatek finančních prostředků na rychlý rozvoj • nedostatek předpokladů pro zimní turismus • soustředění se místních organizací pouze na Labskou stezku • zanedbávání ne příliš známých památek
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • propagace středohorských vín • zavedení vinařské tradice, stejně jako je na jižní Moravě • zapracovat na positioningu regionu jako destinace pro venkovskou turistiku • rozvoj služeb pro návštěvníky • rozvoj dalších forem turismu za využití všech zdrojů regionu • zhodnocení produkce místních farmářů 	<ul style="list-style-type: none"> • poničení přírodního dědictví • rozpadnutí kulturních památek – především zřícenin hradů • neschopnost konkurenčního boje se známějšími oblastmi • nedostatek návštěvníků • špatná nebo žádná spolupráce mezi jednotlivými podnikateli a místními organizacemi

Zdroj : vlastní zpracování (2014)

6 KOMPARACE S ODLIŠNÝMI FORMAMI CESTOVNÍHO RUCHU

Jak říká jedno staré známé přísloví „Vše má svůj rub i líc“, v této kapitole se tedy podíváme na klady a zápory dvou konkurenčních naprosto odlišných forem cestovního ruchu. V přehledu jsou zmíněny ty největší rozdíly mezi těmito druhy rekreace.

Tabulka 5: Porovnání masového turismu s šetrným turismem

Masový cestovní ruch	Šetrný cestovní ruch
Plusy	Plusy
<ul style="list-style-type: none"> • obslouží hodně lidí • velký finanční přínos pro destinaci a pro místní podnikatele • hodně pracovních příležitostí • rychlý rozvoj oblíbené oblasti • budování infrastruktury města a okolí (silnice, letiště, zábavní podniky, nákupní možnosti) • široká nabídka služeb 	<ul style="list-style-type: none"> • neubližuje životnímu prostředí • napomáhá ochraňovat přírodu • kultivuje přírodní krajinu • pečuje o památky • nepodléhá módnosti a sezónnosti • budování infrastruktury (silnice, cyklostezky) • osobnější přístup ke klientovi
Mínusy	Mínusy
<ul style="list-style-type: none"> • ničí, znečišťuje životní prostředí • bourání a degradace místní identity, genia-loci • nabourává urbanizační strukturu a odsouvá místní obyvatelstvo na periferii • zvyšován cen v centrech měst • podléhá módnosti • sezónní zátěž destinace 	<ul style="list-style-type: none"> • malý finanční příjem pro destinace, i pro místní podnikatele • vytváří málo pracovních příležitostí pro místní obyvatele • nízká, individuální návštěvnost • těžké udržení se na trhu, obtížné, náročné přežití podnikatelských subjektů • těžký konkurenční boj s destinacemi masového turismu

Zdroj: vlastní zpracování (2014)

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme se zaměřili na téma šetrné formy cestovního ruchu, především v oblasti České republiky. Nejdříve se teoretická část věnuje problematice šetrného cestovního ruchu a udržitelného rozvoje v globálním poměru, následně praktická část se věnuje šetrnému turismu v regionu na severozápadě České republiky.

Hlavním cílem práce bylo analyzovat tyto moderní formy cestovního ruchu, které zajišťují udržitelný rozvoj regionu. Dále analyzovat povahu venkovské turistiky v konkrétním regionu, jeho nabídku vyžití a náplně volného času pro turisty a stav infrastruktury určené pro šetrné formy cestovního ruchu.

Výše popsaného cíle se v diplomové práci podařilo dosáhnout. Bylo zjištěno a popsáno široké spektrum informací a pozoruhodností, které oblast nabízí. Vybraný region České středohoří má v rámci šetrných forem cestovního ruchu mnoho, co nabídnout. Disponuje velikým množstvím přírodních, kulturních a kulturně-společenských atraktivit, má velice kvalitní infrastrukturu pro volno-časové aktivity návštěvníků, například hustou síť cyklotras a cyklostezek, také pěších stezek a v neposlední řadě muzeí a výstavních akcí.

Místní regionální správa je složena z několika organizací, které usilovně pracují na udržitelném rozvoji regionu, především na ochraně přírodního dědictví a na postupu kupředu správnou formou s image ekologicky šetrné a zajímavé destinace. Také pracují na široko-spektré propagaci regionu, kde mají před sebou veliký kus cesty, protože konkurence v České republice mezi regiony se stejně atraktivními přírodními krásami je veliká.

Významné plus má region České středohoří ve své rozmanitosti. Má co nabídnout všem skupinám návštěvníků.

V České republice se moderní formy jako je ekoturismus či agroturismus teprve vyvíjí, jsou na počátku své existence, ale jelikož Češi již po generace velice rádi chataří a chalupaří a venkov je jim blízký, je pouze otázka času, podle všeho během velice krátké periody, kdy vstoupí do oblíbenosti i jiné formy venkovské turistiky. Inspirací pro rozvoj by pro nás mohla být západní Evropa, kde jsou agroturismus a ekoturismus předmětem zájmu turistů již po desítky let.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

DŮMEOVÁ, Ludmila. *Venkovský cestovní ruch v České republice*. 1. vydání. Praha: Česká Zemědělská Univerzita, 2012. ISBN 9788021322646.

GALVASOVÁ, Iva. *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008. ISBN 978-808-7147-061.

HÁJEK, Tomáš a Karel JECH. *Turismus a veřejná správa*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2000. Kulturní krajina, aneb, Proč ji chránit?: téma pro 21. století. ISBN 9788072121342.

HOUŠKA, Petr. *Průmysl cestovního ruchu v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. 80 s. ISBN 978-807-4520-365.

Kolektiv autorů: *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, GaREP, Praha, 2008, 264 s. ISBN 978–80-87147–06-1.

MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 9788024741987.

MALÁ V.: *Typologie cestovního ruchu*, 1. vydání. publikováno v Indrová J.a kol.: *Cestovní ruch (základy)*, - Oeconomica 2007, 28 s., ISBN 978-80-245-1252-5.

PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, 205 str. ISBN 9788024737485.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Gaudeamus, 2009. 298 s. ISBN 8074350061.

POUROVÁ, Marie. *Agroturistika*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2002. 123 s. ISBN 80-213-0965-2.2.

POUROVÁ, Marie. *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2000. 113 s. ISBN 9788021306721.

POUROVÁ, Marie. *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České Republice*. Praha: Česká Zemědělská univerzita, 2000. ISBN 9788021306721.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch : (soubor studijních materiálů)*. 2.vyd. Ostrava : Key Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-44-1

STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005. ISBN 9788086726144.

STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika: právní, finanční a informační podnikatelské minimum: Program obnovy venkova*. 1. vydání. Praha: AgAkcent, 2002. ISBN 9788090309319.

ŠIMKOVÁ, Eva. *Udržitelný rozvoj a venkovská turistika*. E + M Ekonomie a Management, 2003, roč. VI., č. 4, s. 101-104. ISSN 1212-3609.

ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, Dagmar. *Agroturistika*. 1. vydání. Praha: Jihočeská univerzita, 2007. ISBN 9788073940096.

TITTELBACHOVÁ, Šárka. *Turismus a veřejná správa*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 9788024738420.

TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. a kol. *Ekonomická a sociální geografie*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifiky a podmínky pro rozvoj*. Praha: Oeconomica, 2007.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 1.vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s. ISBN 8023901524.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 2.vydání. Praha: Linde, 2012. 768 s. ISBN 9788072018802.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

COOPER, Chris. *Tourism: principles and practice*. Edinburgh: Pearson Education, 2008. ISBN 9780273711261.

NOOR ISLAM, Shafi. *Sustainable Eco-tourism as a Practical Site Management Policy?: A Case Study on the Sundarbans World Heritage Site in Bangladesh*. Bangladesh: A H Development Publishing House, 2003. ISBN 9789848360095.

SCHÖPPNER, Angela. *Urlaub auf dem Bauernhof. Eine fremdenverkehrsgeographische Untersuchung*. Bochum, 1988. ISBN 3-925143-08-4.

SWARBROOKE, John. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 9788024702025.

WEARING, Stephen a John NEIL. *Ecotourism*. Routledge, 2012. ISBN 978113640864.

Seznam použitých internetových zdrojů

Agroturistika org. [online]. 2013 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <<http://www.agroturistika.org/>>

Agroturistika. Venkovská turistika. [online]. 2013 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <<http://www.agroturistika-venkovska-turistika.cz/>>

Agroturistika a agrofarmy v České republice [online]. 2013 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

Agroturistika na ekofarmách [online]. Brno, 2008 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/38603/Agroturistika_na_ekofarmach.pdf

Cíl kampaně. *Místo pro přírodu* [online]. 2010 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mistoproprirodu.cz/cil-kampane/>

Co je Natura 2000. *Natura 2000* [online]. 2006 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat>

Cyklostezky Labe a Ploučnice začínají ožívat stavební aktivitou. *Ústecký kraj* [online]. 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1664975&p1=182886

České středohoří lidé neznají, změnit to má reklamní kampaň. *Místo jako značka* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mistojakoznacka.cz/article/ceske-stredohori-lide-neznaji-zmenit-to-ma-reklamni-kampan/124/1/0>

Destinační fond. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2013 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/destinacni-fond-1/>

Dovolená na venkově v Evropě i v Česku. [online]. 2013 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.org/>

ECEAT [online]. 2008 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.eceat.cz/>

Eco-Trips and Travel. *The Nature Conservancy: Protecting nature. Preserving life.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>

Ekofarma: SAD U OŘECHOVÉHO HÁJE. [online]. 2011 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ekosad.cz/ramy.html>

Ekolabeling. *Výkladový slovník životní prostředí, udržitelný rozvoj* [online]. 2007 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://slovník.ekopolitika.cz/e.shtml#ekolabeling>

Ekologicky šetrné výrobky. *CENIA* [online]. 2012 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/ekologicky-setrne-vyrobky>

Ekoturistika [online]. 2013 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.zelenezpravy.cz/agroturistika-%E2%80%93-prazdniny-na-venkove/>

Ekoznačení [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-02-02]. MŽP ČR. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/AFE8148C8858BD4BC1256FF9003E2CD9/\\$file/E%C5%A0V.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/AFE8148C8858BD4BC1256FF9003E2CD9/$file/E%C5%A0V.pdf)

Kritéria pro turistický cíl. *Cyklisté vítáni* [online]. 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.cyklistevitani.cz/Podminky-certifikace/Turisticky-cil.aspx>

Environmentální prohlášení o výrobku (environmental product declaration - EPD) - značení III typu (podle ISO 4025:2006). *ECO trend s.r.o.: environmental management* [online]. 2006 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.certifikace.eu/epd.html>

Environmentální turistika a agroturistika. *Mikroregion Milada* [online]. 2012 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.milada-vylety.cz/envinronmentalni_turistika_a_agroturistika.html

European centre for ecological and agricultural tourism [online]. 2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.eceat.org/>

Faktory, které ovlivní cestovní ruch do roku 2020. In: *COT Business* [online]. 2012 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: http://www.cot.cz/data/cesky/99_07/7_statistika2.htm

Fotogalerie. *Ekofarma Babiny* [online]. 2010 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ekofarma-babiny.cz/fotogalerie/2011/Akce-na-srubu/index.php>

Jak ekoznačení funguje. *Resort životního prostředí* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/___C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHNSY0V](http://www.cenia.cz/___C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHNSY0V)

KONCEPCE STÁTNÍ POLITIKY CESTOVNÍHO RUCHU V ČR NA OBDOBÍ 2014 – 2020. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-\(1\)](http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-(1))

Koňská farma Babe. *Na farmu, na venkov!* [online]. 2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.nafarmu.cz/ubytovani/365_konska-farma-babe/

Labská stezka [online]. 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.labskastezka.cz/cz/historie-cest/>

Labská stezka a cyklotrasy. *České středohoří* [online]. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/labska-stezka-a-cyklotrasy/>

Launensia [online]. 2010 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.launensia.cz/>

Libochovicko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/libochovicko/>

Ministerstvo pro místní rozvoj rozdalo první listy kvality. *Parlamentní listy* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Ministerstvo-pro-mistni-rozvoj-predalo-prvni-certifikaty-kvality-301689>

Natura 2000. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://blanskyles.ochranaprirody.cz/cinnost-pracoviste/natura-2000/>

NECSTour Events. *NECSTour* [online]. 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.necstour.eu/necstour/nECSTOUREVENTS.page?eventId=534>

O agroturistice. *Agroturistika a agrofarmy v České republice* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

O nás. *Launensia* [online]. 2010 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <http://www.launensia.cz/index.php?page=2>

Oficiální průvodce po Labské stezce. *České středohoří* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/aktuality/aktualita/47-Oficialni-pruvodce-po-Labske-stezce/>

On-line vzdělávání. *Bio-info* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/vzdelavani/on-line-vzdelavani>

Outdoor guide [online]. 2010 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.westernforest.org/cz/ecotourism.htm>

Ostatní normy. *ISO.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.iso.cz/?page_id=60

Podřípsko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/podripsko/>

Poslání svazu. *Svaz venkovské turistiky* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.svazvt.cz/>

Představení Destinační agentury České středohoří, o.p.s. *České středohoří* [online]. 2013 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/destinacni-agentura/predstaveni-destinacni-agentury/>

Podmínky certifikace. *Cyklisté vítáni* [online]. 2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cyklistevitani.cz/Podminky-certifikace.aspx>

Soubory ke stažení. *Svaz venkovské turistiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.svazvt.cz/files/keStazeni.htm>

Středohoří sobě, o.s. [online]. 2010 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://stredohorisobe.wz.cz/>

Tipy na výlet přehledně na mapě. *Fototuristika* [online]. 2011 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.fototuristika.cz/searcher/?oblast=1>

Tourism of Tomorrow. *NECSTouR* [online]. 2014 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.necstour.eu/necstour/necstour.page>

Turismu se krize vyhýbá. *BusinessInfo* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/turismu-se-krize-vyhyba-37601.html>

Turistické trasy v Českém středohoří. *České středohoří: zapomenutý ráj* [online]. 2011 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.cz/turistika/turisticke-trasy.htm>

UNWTO World Tourism Barometer [online]. Madrid, 2014 [cit. 2014-02-04]. ISSN 1728-9246. Dostupné z: http://dtxq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom14_01_jan_e_xcerpt.pdf. UNWTO.

Ústecko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/ustecko/>

Venkovský cestovní ruch. *Ústav tvorby a ochrany krajiny* [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.utok.cz/node/148>

Verneřicko. *České středohoří: Destinační agentura České středohoří, o.p.s.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/cz/vernericko/>

Vítejte v zemi hradů - vítejte u Českého středohoří!. *České středohoří - země hradů* [online]. 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.hrady-ceskeho-stredohori.cz/index.html>

What is Ecotourism?, Eco-Trips and Travel. *The Nature Conservancy: Protecting nature. Preserving life.* [online]. 2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>

Za starými hrady a řemesly Českého středohoří. *České středohoří* [online]. 2008 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.cz/turisticke-trasy/za-starymi-hrady-a-remesly.htm>

Základní informace. *EAGRI* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>

Zelené zprávy cz. [online]. 2013 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>

Seznam ostatních zdrojů

BRODSKÝ, Karel. *Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu*. Praha, 2006. Skripta. MMR.

Cestovní ruch pro všechny. Praha, 2008. ISBN 978-80-7399-407-05. Skripta. VŠE. a Ministerstvo pro místní rozvoj.

DESTINAČNÍ MANAGEMENT A VYTVÁŘENÍ PRODUKTŮ V CESTOVNÍM RUCHU. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha, 2006.

CHRÁSTECKÝ, Ivo. Destinační agentura České středohoří začíná být vidět. *Ústecký deník.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://ustecky.denik.cz/z-regionu/destinacni-agentura-ceske-stredohori-zacina-byt-videt-20121019.html>

JAŠKOVÁ, Tereza. *Ekologicky šetrné formy cestovního ruchu*. 2009, Praha. Diplomová práce. VŠE.

KONCEPCE STÁTNÍ POLITIKY CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE NA OBDOBÍ 2014 - 2020. In: 2013. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/dac4627c-c5d4-4344-8d38-f8de43cec24d/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na-obdobi-2014-2020.pdf>

REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA ÚSTECKÉHO KRAJE. *Koncepce rozvoje agroturistiky s využitím přírodního bohatství Ústeckého kraje*. Deliteus, 2008, 57 s.

SCIENTIFIC PAPERS OF THE UNIVERSITY OF PARDUBICE: Faculty of Economics and Administration. Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7194-936-7; ISSN 1211 – 555X. Výsledky výzkumu a empirických zjišťování. Univerzita Pardubice.

Venkovský cestovní ruch - jeho specifika a podmínky pro rozvoj [online]. 2007 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/e117ea61-1783-4982-a4fa-bf6e1220f318/GetFile4>

Venkovský cestovní ruch: Jeho specifika a podmínky pro rozvoj. Praha, 2007. ISBN 80-245-1159-2. Skripta. MMR.

VŠE. a Ministerstvo pro místní rozvoj, *Cestovní ruch pro všechny*. Praha, 2008, skripta, ISBN 978-80-7399-407-05.

SEZNAM ZKRATEK

CENIA	-	Česká informační agentura životního prostředí
ČR	-	Česká republika
ČSÚ	-	Český statistický úřad
ECEAT	-	European centre for ecological and agricultural tourism
EEA	-	Evropská agentura pro životní prostředí
EHS	-	Evropské hospodářské společenství
EPD	-	Environmental Product Declaration
EU	-	Evropská Unie
CHKO	-	Chráněná krajinná oblast
MMR	-	Ministerstvo pro místní rozvoj
MŽP	-	Ministerstvo pro životní prostředí
NECSTour	-	Network of European Regions for a Sustainable and Competitive Tourism
NIRS	-	Národní informační a rezervační systém
OSN	-	Organizace spojených národů
TIES	-	The International Ecotourism Society
UNWTO	-	World Tourism Organization
WTO	-	World Trade Organization
WTTC	-	World Travel and Trade Council

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Cestovní ruch jako fenomén světové ekonomiky	21
Obrázek 2: Kritéria rozvoje venkovských oblastí	35
Obrázek 3: Logo Ekoznačení (Květiny)	48
Obrázek 4: Logo Natura 2000	50
Obrázek 5: Logo záštity Národního centra šetrné turistiky – MMR	51
Obrázek 6: Logo Organizace ECEAT	54
Obrázek 7: Logo Svazu venkovské turistiky	55
Obrázek 8: Logo NECSTouR	56
Obrázek 9: Geografická poloha Českého středohoří	58
Obrázek 10: Mapa hradů regionu České středohoří	59
Obrázek 11: Labská stezka	65
Obrázek 12: Vzdělávací akce	70
Obrázek 13: Logo Cyklisté vítání.....	77

Seznam tabulek

Tabulka 1: Typologie cestovního ruchu	17
Tabulka 2: Nejlepší desítka zemí s nejvyšším příjmem z mezinárodního cestovního ruchu	23
Tabulka 3: Příjmy z mezinárodního turismu	24
Tabulka 4: SWOT analýza regionu České středohoří	80
Tabulka 5: Porovnání masového turismu s šetrným turismem	81

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Výše příspěvků do destinačního fondu a každoroční protihodnota	I
---	----------

PŘÍLOHY

Příloha A – Výše příspěvků do destinačního fondu a každoroční protihodnota

Výše příspěvků do destinačního fondu a každoroční protihodnota

Každoroční protihodnota pro příspěvatele (příspěvek do vyšší kategorie vždy odpovídá více protihodnotám): - příspěvku v kategorii „marketing“ odpovídá protihodnota z kategorie „reklama“ i „marketing“ - příspěvku v kategorii „rozvoj“ odpovídá protihodnota z kategorie „rozvoj“ i „reklama“ i „marketing“ - příspěvku v kategorii „vize“ odpovídá protihodnota z kategorie „vize“ i „rozvoj“ i „reklama“ i „marketing“	Roční příspěvek v kategorii	Předpokládání příspěvovatelé
Kategorie I: Reklama		
Reklama zařízení příspěvatele na www.ceskestredohori.info - (prezentace foto zařízení, prezentace informací daného zařízení, vždy příznak "doporučujeme", zvýhodněné řazení daného zařízení), distribuce propagačních materiálů příspěvatele na všech IC v destinaci Bezúplatné užívání loga - české středohoří-, partner destinace, popř. loga regionální produkt České středohoří	5 000,00 Kč	ubytování v soukromí, malá ubytovací a malá turistická zařízení
Kategorie II: Marketing		
Koordinační účast regionu České Středohoří a vlastní prezentace příspěvatele (na základě dodaných materiálů) na min. 6 veletrzích CR: Regiontour Brno, Reiseumarkt Dresden, Lipsko, Holiday World Praha; a evropsky významné veletrhy, např. Moskva/Bratislava/Utrecht, ITB Berlin, Hamburg, Mnichov atd.	12 000,00 Kč	větší ubytovací a turistická zařízení
Každoroční vydání propagačních letáků: Katalog ubytování nebo Katalog turistických služeb v Českém Středohoří /5000ks/ se zvýhodněnou prezentací příspěvatele ; dostatečný počet ks pro příspěvatele Upřednostnění příspěvatele při vývoji a realizaci pobytových balíčků		
Prezentace akčních nabídek příspěvatele na webových stránkách www.ceskestredohori.info a www.branadocech.cz		
Zvýhodněné podmínky při tvorbě propagačních materiálů příspěvatele v jednotném regionálním designu.		
Sleva na produkty OPS České Středohoří ve výši 5% z distribuční ceny		
Kategorie III: Rozvoj		
Konzultace či podpora projektové žádosti či dokumentace pro rozvoj cestovního ruchu	23 000,00 Kč	obce do 10 000 obyvatel; větší podnikatelé v cestovním ruchu
Orientační systém v obcích Českého Středohoří: postupné rozšíření na základě dotačních financí, se zvýhodněním příspěvatelských subjektů, Presentace příspěvatele v OC nebo na Letišti v Drážďanech	38 000,00 Kč	města nad 10 000 obyvatel; větší podnikatelé mimo cestovní ruch

Zdroj: Příloha 1. *České středohoří* [online]. 2012 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskestredohori.info/data/files/da/vyse-prispevku-do-destinacniho-fondu.pdf>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Andrea Černá

Obor: Management cestovního ruchu

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Analýza šetrných forem cestovního ruchu a jejich přínosů na venkově ve vybraném turistickém regionu; důraz na venkovský turismus, ekoturismus a agroturismus

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 74

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 5

Počet internetových zdrojů: 56

Počet ostatních zdrojů: 10

Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Kočová